

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक

आनन्दभूमि

२०७१ ज्येष्ठ पूर्णिमा/ज्यापुन्हि- वर्ष ४२
बु.सं. २५५८

अंक २
ने.सं. ११३४

The Ananda Bhoomi (Year 42, Vol. 2)
A Buddhist Monthly : June/July 2014

प्रमुख सल्लाहकार:

भिक्षु मैत्री महास्थविर (प्रमुख, आ. कु. वि.)

सल्लाहकार :

भिक्षु धर्ममूर्ति (कार्यवाहक प्रमुख, आ.कु.वि.)

व्यवस्थापन तथा वितरक :

भिक्षु पियदस्सी, आनन्द कुटी विहार, ४२७१४२०

व्यवस्थापन सहयोगी : भिक्षु सरणकर

वितरण सहयोगी : विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापन : सुरेश महर्जन, स्वयम्भू

आवरण चित्राकृति : राज शाक्य, ललितपुर

आवरण डिजाइन/मित्री सेटिङ्ग : विनोद महर्जन

कम्प्यूटर सज्जा : राजकुमार छुका, ख्वप

सम्पादन सहयोगी : भिक्षु अस्सजि

सम्पादक/प्रकाशन संयोजक:

कोण्डन्य

बुद्धविहार भृकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरु:

बुद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीघः), शर्मिला श्रेष्ठ (बौद्ध वृद्धाश्रम-बनेपा), अ. इन्द्रावती, सरिता अवाले (ललितपुर), सुश्री वीणा कंसाकार (बौद्ध महिला संघ, नेपाल), सुश्री शकुन्तला प्रधान, श्रीमती केशरी वज्राचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य (भैरहवा), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (वेनी), ज्ञानमाला संघ (तानसेन), बलबहादुर गाहा (पाल्पा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बाग्लुङ्ग), विजय गुरुङ्ग (लम्जुङ्ग), शैनी चौधरी (पूजारी लामा) सप्तरी।

मुद्रण:

आईडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेस, ग्वाको, फोन: ५००७५६३

शाखा : पुल्लोक, फोन : २१२०२३५

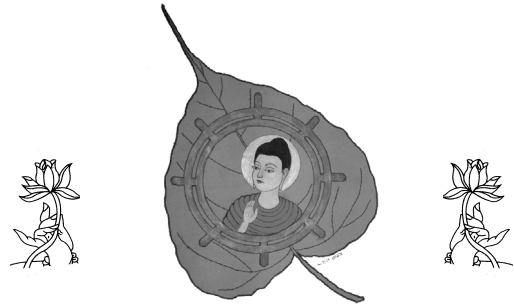
प्रकाशक:

आनन्दकुटी विहार

आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७१४२०

का.जि.द.नं. ३४/०३४/०३५/म.क्षे.हु.नि.द.नं. ७/०६१/६२

बुद्धवचनमृत

मा पियेहि समागञ्छि - अप्पियेहि कुदाचनं ।

पियानं अदस्सनं दुक्खं - अप्पियानञ्च दस्सनं ॥

अर्थात् : प्रिय र अप्रिय दुबैको संगत नगर, किन कि प्रेमीलाई नदेख्दा पनि र अप्रेमीलाई देख्दा पनि दुःख हुन्छ ।

प्रिय व अप्रियपि नाप संवास याये मते, प्रियपि मखनेवं नं दुःख जुइ, अप्रियपि खनेवं नं दुःख जुइ ।

Let no man ever cling to what is pleasant, or to what is unpleasant. Not to see what is pleasant is pain, and it is pain to see what is unpleasant.

- धम्मपद, २१०

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्दकुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७१४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com

gkondanya@gmail.com

info@anandabhoomi.com

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. १५/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गरौं ।

सम्पादकीय

धार्मिक सहिष्णुता कायम रहोस्

नेपाल एक बहुजातीय, बहुभाषिय, बहुधार्मिक, बहुसाँस्कृतिक, बहुसामाजिक राष्ट्र हो । प्राचीनकाल, मध्यकाल तथा आधुनिक कालको इतिहासले विगतदेखि वर्तमानसम्म नेपालमा धार्मिक सहिष्णुता कायम हुँदै आएको हामीलाई थाहा भएकै कुरा हो । शासकीय प्रवृत्तिसँगै राज्यले धर्मप्रति अंगाल्दै आएको व्यवहारलाई यद्यपि रचनात्मक तथा सकारात्मक मान्न सकिन्न तरपनि विगतको इतिहासमा नेपाली नेपालीबीच धार्मिक कलह र द्वन्द्वका कारण धार्मिक सहिष्णुतामा आँच आउने हिसात्मक विधिव्यवहारलाई प्रश्रय दिई धर्मधर्मबीच भड्काव एवं धार्मिक युद्धजन्य अमानवीयताको परम्परा स्थापित भएको थिएन भनी हामी नेपालीले गौरवगाथा गाउँदै आएका थियौं । तर, वर्तमान नेपालमा परिवर्तित राजनैतिक माहौलसँगै देखिएको संक्रमणकालीन तथा नितान्त तरल राजनीतिक ध्रुवीय वातावरणमा हरक्षेत्रमा अराजकता छाइरहेको, अराजकतालाई बलजफ्ती प्रवेश गराउने, हिंसा र आतंक मच्चाउने जस्तो निकृष्ट प्रयोजन तथा संलग्नता भ्याङ्गिने जुन संत्रस्त जारी हुने, गर्ने र गराउने संकेत देखिँदै छ, यो अत्यन्त निन्दनीय क्षोभको विषय भएको छ ।

धार्मिक आस्था र श्रद्धाभिन्न विचलन पैदा गर्ने, डर, त्रास र भयले त्रसित पारी हिसात्मक दबाव दिने जुन मानसिकता हावी हुँदैछ, त्यसलाई समयमै निस्तेज गर्ने मार्ग अवलम्बन गर्नु सम्बद्ध प्रशासनिक क्षेत्रको कर्तव्य हो । तथाकथित समूह र संगठन विशेषले राजनीतिक स्वार्थ परिपूर्ति गर्ने धृष्टतासँगै धार्मिक क्षेत्रलाई आतंकित पार्ने हिसात्मक जघन्य-अपराधमूलक प्रकृत्यालाई सुनियोजित तवरले निशाना बनाउँदै जाने हो कि भन्ने हामीभित्र भयत्रास उब्जनु स्वाभाविक पक्ष हुन् । बेलैमा यस्ता जघन्य अपराध मनोवृत्तिलाई विवेकपूर्ण तवरबाट पाखा लगाउनु आजको तड्कारो आवश्यकता हो ।

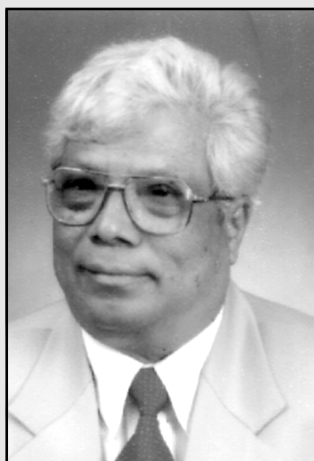
त्यसो त नयाँ संविधानको लेखन-मार्गमा विघटित संविधान-सभाको पहिलो बैठकले अन्तरिम संविधान-२०६३ को भावनाअनुरूप "धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रसहित गणतन्त्र नेपाल" भनी घोषणा गरिसकेको ऐतिहासिक परिप्रेक्षमा राज्यले धर्मको आधारमा कसैलाई काखा र कसैलाई पाखा लगाउने होइन, एउटै धर्मलाई मात्र काखी च्याप्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गर्ने पर्छ । राष्ट्रलाई धर्मनिरपेक्ष गरिनुहुन्न, धर्मनिरपेक्षता र राजतन्त्रको विषयमा जनमत संग्रह गरीनुपर्छ आदि भनी यथास्थितिवादीहरू पुनः पछाडि धकेलिँदै जानुपर्ने जुन कुतर्क गर्नेहरू सलबलाउँदै छन् त्यसमा सम्पूर्ण धर्मनिरपेक्षतावादी शक्ति एकै ठाउँमा केन्द्रित हुनु अपरिहार्यता हो । धर्मनिरपेक्षता फाँट्ने, यस्तै राष्ट्रलाई हानी पुऱ्याउँछ भन्ने जस्ता कुतर्क व्याप्त गरी धार्मिक क्षेत्रभित्र अराजकता तथा हिंसात्मक प्रवृत्ति घुसाउने भिजिलान्ते कृत्याकलापलाई शान्तिगामी सबै तप्काबाट जमेर विरोध गर्नु मनासिब विषय हो । धार्मिक सहिष्णुतालाई खलल् पारी धार्मिक युद्ध छेड्ने अनि आ-आफ्नो राजनीतिक स्वार्थ सोभ्याउने तथाकथित संगठनदेखि हामी सम्पूर्ण धार्मिक समुदायले समयमै सजग र सतर्कतालाई उच्च-प्राथमिकताका साथ अघिबढ्ने जमर्को गर्नेपर्छ । अतः यो संक्रमणकालीन तरल, अस्तव्यस्त राजनीतिक माहौलमा धार्मिक क्षेत्रलाई समेत प्रयोग गर्ने मानसिकताबाट हामी सम्बद्ध धार्मिक समुदाय उच्च-सतर्कतासाथ सहिष्णुतापूर्वक अगाडि बढौं, परिणामतः राष्ट्रमा विगतदेखिको धार्मिक सहिष्णुता, समभाव एवं भातृत्वलाई निरन्तरता दिँदै जानसकिने हुन्छ, धार्मिक अधिकारलाई सुनिश्चित गराउन सकिने हुन्छ ।

 अस्तु ॥

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	नेपालको संविधानमा महामानव बुद्ध	तिलकमान गुभाजू	४
२.	नेपाली जनताको राष्ट्रिय धर्म के हो ?	लाभरत्न तुलाधर	७
३.	बुद्ध नेपालमा जन्मेको भनेर मात्र पुग्छ र ?	विजय कुमार	८
४.	स्वहित परहित बोधिचार्या	लोकबहादुर शाक्य	११
५.	परियत्ति शिक्षाको प्रभाव	सोमिका श्रेष्ठ	१३
६.	के बुद्ध नवम अवतार नै हो त ?	नागसेन	१४
७.	बुद्धका अन्तिम उपदेश	बखतबहादुर शाक्य	१५
८.	भगवन्	भिक्षु आनन्द	१६
९.	मन महिमा	राज शाक्य	१६
१०.	संसारको सत्यता	सुशिला श्रेष्ठ	१६
११.	अनात्म ब्वनालि पिच्च:गु स:	लाभरत्न तुलाधर	१७
12.	Herman Hesse's Sidhartha:	Utpal Kumar Bajracharya	18
१३.	बौद्ध गतिविधि		२३

मैत्रीपूर्ण बधाइ एवं मंगल-कामना !

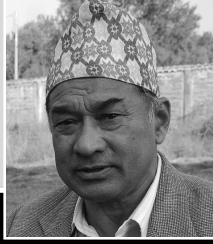

यस आनन्द कुटी विहार संस्थाका उपाध्यक्ष एवं आनन्द भूमि बौद्ध मासिकका भूतपूर्व सम्पादक प्रा. सुवर्ण शाक्यलाई नेपाल भाषा परिषद्ले एक विशिष्ट समारोहबीच “भाषा थुवा” सम्मान पदवीद्वारा विभूषित गरिएको सुखद् समाचार थाहा पाउँदा हामीलाई धर्मप्रीति उत्पन्न भएको छ ।

सम्मानित व्यक्तित्व प्रा. सुवर्ण शाक्यलाई सोको रोगो विनस्सतु भनी सुस्वास्थ्य लाभसहित मैत्रीपूर्ण बधाइ एवं मंगल-कामना !

आनन्द कुटी विहार तथा आनन्द भूमि परिवार

स्वयम्भू, काठमाडौं ।

नेपालको संविधानमा महामानव बुद्ध

✍ तिलकमान गुभाजू

देशमा ऐतिहासिक जनआन्दोलन पश्चात् केही सकारात्मक परिवर्तन देखिन थालेका छन् । हिन्दू अधिराज्यको अन्त भएको छ । हिन्दू धर्मको आडमा अडेको सामन्ती संस्कारको प्रतीक राजतन्त्रको पनि अन्त भएको छ । गणतन्त्रको उदय भएको छ । गणतन्त्रको उदयका साथ राष्ट्र, राष्ट्रियता र नेपालको वास्तविक विशेषता एवम् मौलिकताहरू फेदैदेखि खोज्न र सोच्न थालिएको देखिएको छ । सरकारले एउटा वास्तविकताको पहिचान गरेर नेपाल राष्ट्रको नामबाट राखिएको नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय संवत् घोषणा गरेको छ । यसअघि नेपाल संवत्का प्रणेता शंखधर साख्वालाई नेपालका राष्ट्रिय विभूति घोषणा गरिएको थियो । सरकारले नेपाल संवत्का सम्बन्धमा लिएको निर्णय राष्ट्र र राष्ट्रियताका सम्बन्धमा चालिएको एक राम्रो शुरुआत मान्नुपर्दछ । आफ्नो राष्ट्रिय विभूतिद्वारा प्रतिपादित कुराहरू हाम्रा आफ्नै मौलिक विशेषता हुन् र तिनीहरूको उच्च मूल्यांकन गर्नुपर्दछ ।

नयाँ नेपाल बनाउन अग्रसर भएको बेलामा हामीले हरेक कुराको - धर्म, संस्कार, संस्कृतिलगायत सबै कुराको पुनर्मूल्यांकन गर्नुपर्दछ । हाम्रा के हुन्, अर्काका के हुन्, तिनीहरूलाई निस्पक्ष किसिमले, हाँसले दूध र पानी छुट्याए भै छुट्याउनुपर्दछ र त्यसरी छुट्याउने क्रममा हामी निहीत स्वार्थमा अल्झिनु र बल्झिनु हुँदैन । राष्ट्र, राष्ट्रियतालाई एकमात्र मापदण्ड मानेर मूल्यांकन गर्नुपर्दछ ।

यस्तो कुरामा पहिलेदेखि, परम्परादेखि,

- नयाँ नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा नेपालको परिभाषा गर्ने क्रममा “. . . विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा र शान्ति नायक महामानव बुद्धको जन्मस्थल नेपाल” भनेर उल्लेख गरिएमा त्यसले राम्रो सन्देश प्रवाहित गर्ने छ र त्यसले विश्वमा राम्रो प्रभाव र परिणाम दिनेछ ।

मान्दै आएको भनेर पूर्वाग्रह राख्नु पनि हुँदैन । पहिले पनि कति पहिलेदेखिको हो र परम्परा पनि कहिलेदेखिको परम्परा हो, त्यो पनि हेनुपर्दछ । इतिहासको क्रममा हामीलाई

दबाइएको बेलामा तथा हामी पराजित र परावलम्बी भएको बेलामा हामीमाथि बलात् लादिएको जुन धर्म, संस्कार र संस्कृति आदि छन्, तिनीहरू अहिले हेर्दा हाम्रा जस्ता देखिएका छन्, तर तिनीहरू मौलिकरूपले हाम्रा हुन् कि होइन,

- त्यसलाई छुट्याउन सक्नुपर्दछ । हाम्रा होइनन् भने तिनीहरूलाई परित्याग गर्न सक्नुपर्दछ । त्यो खुबी र साहस हामीमा उमार्न सक्नुपर्दछ । हामी जसलाई आफ्नो राष्ट्रिय घर भन्छौं, त्यसमा प्रयोग हुने ढुङ्गा, बालुवा, माटो, कलाकौशल, डिजाइन आदि सबै कुरा हाम्रो आफ्नै मौलिक हुनुपर्दछ । विदेशबाट आयातीत कुराहरूबाट निर्मित, सिंगारिएको र सुशोभित पारिएको घर जतिसुकै राम्रो भएपनि यथार्थमा त्यो हाम्रो हुन सक्दैन र त्यसलाई राष्ट्रियताको जामा पहिर्‍याएर हाम्रो राष्ट्रिय घर भन्नु हुँदैन ।

यस अङ्क

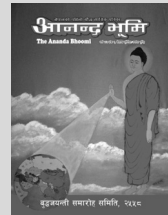
आनन्दभूमि

पढौं पढाऔं, समयमै वार्षिक ग्राहक बनौं

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

गताङ्कमा

यस्ता परिवर्तनको क्रममा ठूलू लो निर्णय लिन पनि सक्नुपर्दछ । कतिपय देश र समाजले त्यसो गरेका पनि छन् । हाम्रै छिमेकी चीनले पेकिङलाई बेजिङ भनेको छ भने अर्को छिमेकी भारतले बम्बईलाई मुम्बई र कलकत्तालाई कोलकता भनेको छ । तमू जातिले गुरुङ्ग भन्न छाडेको पनि यही परिवर्तनको एक परिचायकको रूपमा लिन सकिन्छ । यी सबैको उल्लेख गर्नुको तात्पर्य हो हामी सबैले यस बेला आफ्नो मौलिकताहरू खोज्नुपर्दछ र विशेषताहरूको पहिचान गर्नु पर्दछ । त्यसरी मौलिकता र विशेषताहरू खोज्नु यो राम्रो अवसर हो ।

जहाँसम्म बुद्धधर्मको कुरा छ, विदेशमा बुद्धधर्मको प्रचार अरु बढिरहेको छ । केही देशहरूले आफूलाई बौद्ध देश घोषणा गरेर गौरवान्वित भएका छन् । केही देश र समुदायले बौद्ध जीवन पद्धति अपनाएर आफूले प्रगति र विकास गरेको सगर्व उल्लेख गरेका छन् । प्राचीन बौद्ध स्मारक र सम्पदाहरू देखाएर थुप्रै पर्यटकहरू भित्र्याएर आर्थिक उन्नति गर्ने देशहरू पनि छन् । दक्षिण-पूर्वी एशियाका धेरै देशहरूले यसबाट फाइदा उठाएका छन् । यस किसिमले हेर्दै गएमा बुद्धधर्म एशियाबाट युरोप र युरोप हुँदै सात समुन्द्र पारिको देश अमेरिका पुगेको छ ।

महामानव बुद्धले जस्तै विश्वशान्तिको उद्देश्य लिएर स्थापित संयुक्त राष्ट्र संघले पनि महामावन बुद्धका सम्बन्धमा चासो राख्ने गरेको छ । त्यस विश्वसंस्थाले बुद्ध जन्मेको पवित्र लुम्बिनी क्षेत्रको विकासमा आफूलाई संलग्न गरेको छ ।

त्यसले जापानका वरिष्ठ वास्तुकलाविद् प्रो. केञ्जो टोंगेलाई लुम्बिनी क्षेत्रको गुरु योजना बनाउन लगाई लुम्बिनीको विकासमा सघाउ पुऱ्याइरहेको छ । सोसम्बन्धी चर्चा गर्दा यो पनि उल्लेखनीय हुन्छ कि राष्ट्र संघमा नेपालको अध्यक्षतामा १५ सदस्यीय लुम्बिनी विकास सहयोग समिति गठन गरिएको छ । जुन समितिमा नेपाल, भारत, पाकिस्तान, अफगानिस्तान, श्रीलंका, म्यानमार, इण्डोनेशिया, सिंगापुर, थाइलैण्ड, कम्बोडिया, मलेशिया, लाओस, जापान, दक्षिण कोरिया र भुटान रहेका छन् । संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव उत्थानले सन् १९६७ मा लुम्बिनीको दर्शन अवलोकन गर्न आउनुभएदेखि त्यस विश्वसंस्था लुम्बिनीको विकासमा आवद्ध भएको हो । चार दशकभन्दा लामो समयदेखि त्यसले यस क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याइरहेको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघका वर्तमान महासचिव वान कि मूनले वृहत्तर लुम्बिनीको अवधारण ल्याई त्यसको गुरुयोजनाको खाका तयार गर्न लगाउनुभएको विशेष उल्लेखनीय छ ।

बुद्धधर्म र त्यस विश्वसंस्थाको बारेमा चर्चा गर्दा अर्को के कुरा पनि उल्लेखनीय हुन्छ भने त्यस संस्थाको साधारण सभाले सिद्धार्थ गौतमको जन्म, उनले बुद्धत्व प्राप्त गरेको तथा उनको महापरिनिर्वाण भएको वैशाख पूर्णिमाको दिन पर्व मनाउन आफ्ना कर्मचारीहरूलाई विदाको प्रवन्ध समेत गरिदिएको छ । साधारणसभाको त्यो निर्णय भगवान् बुद्धप्रतिको असीम श्रद्धा र सम्मानको प्रतीक हो ।

संयुक्त राष्ट्रसंघले मात्र त्यसो गरेको होइन, अन्य

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा

सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।

सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना

विकास होस् ।

बलम्बु च्याउ सहकारी संस्था लि.

बलम्बु, काठमाडौं

विश्वसंस्था र राष्ट्रहरूले पनि भगवान् बुद्धप्रति आ-आफ्नो किसिमले आदर र सम्मान व्यक्त गर्ने गरेका छन् । नेदरल्याण्डको राजधानी हेगमा अवस्थित अन्तर्राष्ट्रिय अदालत परिसरमा भगवान् बुद्धको मूर्ति स्थापना गरिएको छ । त्यस्तै फ्रान्सको राजधानी पेरिस स्थित युनेस्कोको मुख्यालयमा पाँच फूट अग्लो बुद्धको प्रतिमा स्थापना गरिएको छ । नेपालमा जन्मेका एक नेपाली, नेपालका सपूत एवम् राष्ट्रिय विभूतिको महत्त्वपूर्ण विश्वसंस्थाहरूद्वारा त्यसरी सम्मानित हुनु प्रत्येक नेपाल र नेपालीको शीर उच्च हुनु हो ।

यहाँ यो उल्लेख गर्नु पनि प्रासांगिक हुन्छ कि धर्मनिरपेक्ष भारतले आफ्नो राष्ट्रिय झण्डामा बौद्ध प्रतीक धर्मचक्र राखेको छ भने त्यसले आफ्नो मुद्रामा तीन टाउको भएको सिंह र लोक सभामा अभिभाषणको लागि राष्ट्राध्यक्ष आएर बस्ने आसनको माथिल्लो भागमा 'धर्मचक्र प्रवर्तनाय' भन्ने आदर्श वाक्य अंकित गरेको छ ।

उता कम्युनिष्ट देश चीनले नेपालबाट भगवान् बुद्धको अस्थिधातु र लुम्बिनीको अखण्डदीप लगेर आफ्नो धार्मिक कार्यमा र अन्तर्राष्ट्रिय प्रदर्शनीमा प्रदर्शन गरी भगवान् बुद्धप्रति आफ्नो भावनात्मक सम्बन्ध र सम्मान व्यक्त गरेको स्मरणीय छ । हाम्रा छिमेकी देशहरू, अन्य देशहरू र विश्वसंस्थाहरूले समेत भगवान् बुद्ध र बुद्धका प्रतीकहरूप्रति त्यसरी विशेष किसिमले श्रद्धा र सम्मान व्यक्त गरेका छन् भने के बुद्धको देश नेपालले तिनीहरूले भन्दा कमसेकम एक कदम अघि बढेर सोच्नु पर्दैन? यो एक गम्भीर प्रश्न हो र प्रत्येक नेपालीले राष्ट्र र राष्ट्रितालाई साक्षी राखेर तथा मुटुमा हात राखेर यसको जवाफ दिनु आवश्यक छ । हामीले त्यसरी भगवान् बुद्ध र बुद्धधर्मका प्रतीक चिन्हहरू, आफ्ना अमूल्य निधि-सम्पदा र धरोहरहरूलाई संविधानमा उल्लेख गरी सूचीकृत गर्नु भन्ने तिनीहरूले हाम्रो राष्ट्र र राष्ट्रियता सुदृढ पार्न सघाउ पुऱ्याउने छन् ।

यस किसिमले हेर्दै गएमा महत्त्वपूर्ण कुरा के प्रष्ट हुन्छ भने विश्वमा बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार जति बढ्दै जान्छ, उति नेपाल र नेपालीको मान, सम्मान र प्रतिष्ठा पनि बढ्दै जान्छ । यो पनि अब छर्लङ्ग भएको छ कि आफ्नो राष्ट्रिय विभूतिद्वारा प्रतिपादित धर्म-दर्शन नेपाल र नेपालीको आफ्नै धर्म-दर्शन हो, साभा हो र मौलिक हो । यसलाई आत्मसाथ गरेर अधिबढ्नु समयको माग हो ।

नेपाल र नेपालीको मान र शान बढाउने यस्ता मौलिक कुरालाई नयाँ नेपाल बनाउने बेलामा गहन एवम् गम्भीर किसिमले चिन्तन मनन गरी निर्णय गर्नुपर्दछ । यस्तो

कुरालाई नयाँ नेपालको संविधानमा कुनै न कुनै किसिमले स्थान दिनुपर्दछ । विश्वले नेपाललाई बुद्ध जन्मेको देश भनिरहेका छन्, बुद्धको देश भनेका छन् र बौद्ध देश भन्ने गरेका छन् । बुद्ध जन्मेको देश, बुद्धको देश र बौद्ध देश भन्नुमा तात्त्विक अन्तर छैन । यसलाई संस्थागत गर्नु र औपचारिकता प्रदान गर्नु आजको आवश्यकता हो । यथार्थमा नेपाल र नेपालीलाई विश्वमा चिनाउने महत्त्वपूर्ण कुराहरू मध्ये एउटा विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा हो भने अर्को महामानव बुद्ध र बौद्ध दर्शन नै हुन् ।

सगरमाथा एवम् महामानव बुद्ध र बौद्ध-दर्शन हाम्रा अमूल्य निधि हुन् । आफ्ना अमूल्य निधि, सम्पदा र धरोहरलाई संविधानमा सूचीकृत गरियो भने अरूले तिनीहरूका सम्बन्धमा अनावश्यक भ्रम फैलाउने र विवाद खडा गर्ने अवसर पाउँदैनन् । कसैले त्यस्तो विवाद खडा गरेमा तिनीहरूलाई हाम्रो संविधान देखाएर त्यसको जवाफ दिन सकिनेछ ।

विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा र शान्तिनायक महामानव बुद्धसँग नेपाल र नेपालीको आत्मीयता जोडिएको छ, भावनात्मकता गाँसिएको छ र राष्ट्रियता टाँसिएको छ । यो तथ्यलाई मनन गरी नयाँ नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा नेपालको परिभाषा गर्ने क्रममा “... विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा र शान्ति नायक महामानव बुद्धको जन्मस्थल नेपाल” भनेर उल्लेख गरिएमा त्यसले राम्रो सन्देश प्रवाहित गर्ने छ र त्यसले विश्वमा राम्रो प्रभाव र परिणाम दिनेछ । त्यसो गरिएमा नयाँ नेपालको शान्तिप्रतिको चाहना प्रतिबिम्बित हुनेछ, शान्तिप्रिय देशको रूपमा नेपालको चिनारी हुनेछ र नेपाल शान्तिको स्रोत हुनेछ ।

त्यसका अतिरिक्त, महामानव बुद्धद्वारा प्रतिपादित शान्ति, सहिष्णुता र समतामूलक दर्शन, अहिंसाको सिद्धान्त र शिक्षालाई अपनाउने र तिनीहरूका प्रतीक चिन्ह संविधानमा अंकित गरिएमा त्यसले अर्कै महत्त्व र प्रतिफल दिनेछन् । त्यसकारण यी कुराहरूका सम्बन्धमा राष्ट्रवादी, शान्तिकामी एवम् मानवतावादी लगायत सबैले सोच्नु आवश्यक छ । खास गरेर संविधानसभाका सदस्यहरू, राजनेताहरू लगायत सम्बन्धित सबैले सहृदयतापूर्वक चिन्तन मनन गरी तिनीहरूका प्रतीक चिन्ह कहिँ न कहिँ कतै न कतै उल्लेख गरिएमा राष्ट्र र राष्ट्रियताको जगेर्ना गर्ने काममा ठूलो सघाउ पुग्न जाने भएकाले त्यसको लागि यसै लेखद्वारा विशेष आह्वान गरिएको छ ।

नेपाली जनताको राष्ट्रिय धर्म के हो ?

लाभरत्न तुलाधर

दुनियाँलाई देखाउन 'सत्यमेव जयते' भनी ठूलो स्वरले चिच्याउने र नाराबाजी गर्ने, तर दिल र दिमागमा भने आफ्नो साम्प्रदायिक स्वार्थ सिद्धि गर्न असत्यहरूलाई लामो समयसम्म 'सत्य' को खोल ओढाइ प्रचार गर्नाले यही एकदिन सार्वजनिक सतय भैं स्वीकारिन्छ भन्ने विश्वासले निरन्तर खटन पटन गर्ने शैली र पद्धतिलाई 'हिन्दू' भनिन्छ ।

यस खाले चतुर समूहले कहिलेकाहिँ आफूलाई वैदिक, सनातन र वर्णाश्रम धर्मसँग सम्बद्ध बनाउने गर्छ । वास्तवमा हिन्दू नामक कुनै व्यवस्थित धर्म-सम्प्रदाय नभई कुनै निश्चित जाती विशेषसँग गहिरो सम्बन्ध राख्ने जाती थियो । केहि सयवर्षअगाडि हिन्दूको यस्तो परिभाषा गरिएको पाइन्छ-

आसिन्धु सिन्धु पर्यन्ता, यस्य भारत भूमिका ।

पितृभूधर्मभूश्चैव, सर्वे हिन्दुरितिस्मृतः ॥

अर्थात्, सिन्धु नदीदेखि सिन्धु सुद्धा भारतभूमि जसको वराजु पुर्खाहरूको धर्मभूमि वा उत्पत्तिस्थान हुन्, ती सबलाई हिन्दू भनिन्छ । वा, जो भारतलाई पवित्रभूमि ठान्नेगर्छ, त्यही हिन्दू हुन् । ती वैदिक सनातनीहरूले जसै स्थानान्तरण गरेर अन्य ठाउँमा बसाइँ सरे, यो परिभाषा नमिल्ने देखियो । त्यतिबेला यिनीहरूको समूह 'ब्राह्मणधर्म' का अनुयायी भनेर चिनिने भयो ।

नेपालको सन्दर्भमा यिनीहरूले हिन्दूत्वको नयाँ परिभाषा गद्दन थाले- वेदमान्ने र गोपूजक धर्मको रूपमा । अनादिकालदेखि धर्मनिरपेक्ष नेपाललाई 'हिन्दू राष्ट्र' को जामा पहिराउन निम्ति यसको जरूरत थियो । जब ८०% भन्दा बढी अहिन्दू जनसंख्या भएको नेपाली जनताको यथार्थ तथ्यांकमा देखिन थाल्यो, तब त्यो परिभाषाले पनि ती धूर्तहरूलाई चित्त बुझेन र नेपालका ९०% भन्दा बढी 'हिन्दू' भनी झुक्याउन अझ नवीनतम परिभाषा आविष्कार गर्न थाले । त्यसअनुसार, ऊँकार समूहका सबै धर्म सम्प्रदायहरू हिन्दूअन्तर्गत पर्छ भन्न थाले । जुन प्रकारले-

नास्तिक, वैदनिन्दक भनी तिरस्कार गर्दै आएको शाक्यमुनि गौतम बुद्धलाई परिस्थितिले बाध्य भई, आफ्नै

- "८०% भन्दा बढी अहिन्दू जनसंख्या भएको नेपाली जनताको यथार्थ तथ्यांकमा देखिन थाल्यो, तब त्यो परिभाषाले पनि ती धूर्तहरूलाई चित्त बुझेन र नेपालका ८०% भन्दा बढी 'हिन्दू' भनी झुक्याउन अझ नवीनतम परिभाषा आविष्कार गर्न थाले । त्यसअनुसार, ऊँकार समूहका सबै धर्म सम्प्रदायहरू हिन्दूअन्तर्गत पर्छ भन्न थाले ।"

- "तसर्थ राष्ट्रलाई धर्मका ठेकेदारहरूबाट स्वतन्त्र राख्नु सबैको कर्तव्य हुन् भनी बोध गर्नु नै नेपाली मात्रको राष्ट्रधर्म हुन् ।"

अस्तित्व रक्षा गर्न विष्णुकै 'नवौं अवतार' भनी श्लोक रचन विवश बने, त्यसै प्रकारले ईश्वर आत्मा नमान्ने बुद्धधर्म, वर्णाश्रम नमान्ने बोन-मुन्धुम र वेद-होम-यज्ञ नजान्ने प्रकृतिपूजक जातीहरूलाई सुद्ध 'हिन्दू' को कोटीमा राख्ने असफल प्रयासहरू निरन्तर भइआएको देखिन्छ । त्यही क्रममा यिनीहरूको अगुवाइमा थालिने अनेक हथकण्डाहरूमा सोझा सीधा धर्मभरीर जनता आफ्नै अज्ञानताले होमिने गर्छन् ।

भारतको हजारौं वर्षको दासता र नेपालको सयौं वर्षदेखि अविकसित अवस्थाको पछाडि यही ब्राह्मण धर्म, मनुवादको गहिरो हात रहेको स्पष्ट भएको छ । त्यही तथ्यलाई हृदयंगम गरी वर्तमान राजनेताहरूको वहुमतले यो मुलुकलाई सम्प्रदायहरूको जालोबाट उन्मुक्ति दिन धर्म (सम्प्रदाय) निरपेक्ष संविधान बनाउन वचनबद्ध रहेका छन् । स्मरणीय छ- जापान बौद्ध आडम्बरबाट, टर्की इस्लामी फन्दाबाट र रूस आदि पादरिहरूको चंगुलबाट मुक्त भएपछि मात्र आजको विकसित स्वरूपमा उभिन सम्भव भएको हो । तसर्थ राष्ट्रलाई धर्मका ठेकेदारहरूबाट स्वतन्त्र राख्नु सबैको कर्तव्य हुन् भनी बोध गर्नु नै नेपाली मात्रको राष्ट्रधर्म हुन् । अस्तु !

बुद्ध नेपालमा जन्मेको भनेर मात्र पुग्छ र ?

✉ विजय कुमार, vijayako@gmail.com

१) वैशाखको पूर्णिमा एक महासंयोग हो । राजकुमार सिद्धार्थ वैशाख पूर्णिमाका दिन लुम्बिनीमा जन्मे । वैशाख पूर्णिमाकै दिन उनले बोधगयामा बुद्धत्व प्राप्त गरे । र, जुन दिन बुद्धले कुशीनगरमा शरीर त्याग गरे, त्यो दिन पनि वैशाख पूर्णिमा नै थियो । गौतमको जीवनसित अभिभाज्य रूपले गाँसिएको छ, वैशाखको पूर्णचन्द्र । नेपालमा यो दिनलाई बुद्धजयन्ती भनेर मनाइन्छ । सगरमाथाभै बुद्ध पनि नेपाली चिनारीका प्रतीक हुन् । संसारका कतिपय यस्ता स्थानमा म पुगेँ, जहाँ मानिसले नेपाल सुनेका थिएनन् तर 'बुद्ध' र 'एभरेष्ट' को देश भन्नेबित्तिकै तिनको मुहारमा मुस्कान आयो ।

नेपालमा सदाभै यस वर्ष पनि बुद्धजयन्ती मनाइयो । औपचारिक समारोह भए, नेताहरूले भाषण दिए, पत्रपत्रिकामा बुद्धका विषयमा एक-दुई लेख आए । त्यसपछि यो वर्षका लागि बुद्धको औपचारिक स्मरण सकियो । के यत्तिकैले पुग्छ ? साँच्चै भन्ने हो भने म यो विषयमा लेख्न चाहन्छु । गौतम बुद्धका विषयमा सतही कुरा लेख्न म चाहन्छु, गहिरो लेख्ने मेरो ल्याकत छैन । कान्तिपुरकै एक सहकर्मीले कर-मिश्रित सल्लाह नदिएको भए म यो विषयमा प्रवेश गर्ने थिइँँ । बुद्धजयन्तीकै दिन, बौद्धनाथमा एकजना मित्र सुमन वज्राचार्य नभेटिएका भएपनि म यो सन्दर्भमा अक्षर कोरकार गर्ने थिइँँ ।

सुमनले मलाई शब्द नचपाई भने, बुद्धले हामीलाई सारा संसारमा चिनाए । हामीले बुद्धलाई आफ्नै देशमा के गन्यौं र ? हो, बुद्धमार्गी समुदायले परापूर्वकालदेखि यथाशक्य

“शाक्यमुनिको जन्मस्थल लुम्बिनी नै हो भन्ने विश्वन्यापी स्विकारोक्ति प्राप्त भइसक्यो । ‘बुद्ध वाज बन ईन नेपाल’ भन्ने सचेतना फैलाउन सहयोग गर्ने सबै जना स्तुत्य छन् ।”

गर्दै आएका छन् । तर पछिल्ला दशकहरूमा बनेका सरकारहरूले बुद्धको नाममा के गरे? यिनले कुनै चैत्य बनाए कि? बगैँचा बनाए कि? बुद्ध-अध्ययन केन्द्रहरू खोले कि? बुद्धशिक्षाको प्रचारप्रसारमा सहयोग गरे कि ?

यस्ता ठूला कुरा त छाडिदेऔँ एक जना तिब्बती गुरुले केही वर्षअघि सुनको जलप लगाएर सहयोग नगरेको भए स्वयम्भूको चैत्य पनि आज खुइलिएकै देखिन्थ्यो । देशका केयौँ पुराना गुम्बा र चैत्यहरूको संरक्षणमा राज्यको योगदान आजसम्म के रह्यो? मनकारी स्वदेशी र विदेशीहरूले दान नदिएको भए नेपालका गुम्बाहरूमा बस्ने हजारौँ लामाको भरणपोषण कसरी हुन्थ्यो होला? महेन्द्र राजाको पालामा सुरु भएको लुम्बिनी विकास योजनामा यतिका वर्षपछि नेपालले कति योगदान गन्यो? मायादेवीको बगैँचा वरिपरि जे-जति विकास भएको छ, त्यसमा पनि स्वदेशी योगदानको प्रतिशत कति छ?

नेपालको कुनै पनि सरकारी अधिकारी, ठूला साहु-महाजन वा गैरसरकारी विकास पसलेहरू विदेश

जाँदा गौतम बुद्धको फूर्ति लगाउन छुटाउँदैनन् । तर साँचो अर्थमा यिनको योगदानलाई जोड्यो भने अन्डा सिवाय केही बन्दैन । यी केही यस्ता तिखा यथार्थ हुन्, जसलाई कार्पेटमुनि लुकाए, वैशाख पूर्णिमाका दिन उही पुरानो भाषण गर्नुको कुनै तुक छैन । बुद्ध नेपालमा जन्मेका हुन् भनेरमात्र पुग्छ र !

लुम्बिनी जाने बाटोको दुर्गति देख्नुभएको छ? भैरहवा विमानस्थलको ट्वाइलेटको अवस्थाबारे भुक्तभोगी पर्यटक जुन शब्दमा बयान गर्छन्, त्यो सुनेर लाजले टाउको निहुन्याउनुपर्ने अवस्था छ । कपिलवस्तुमा तीर्थयात्री र पर्यटकलाई प्राप्त सुविधा अवस्था त्यतिकै कहलिलाग्दो छ । अनि 'आधा दिनमै लुम्बिनीबाट पर्यटक भारत फर्के' भनेर रोइ-कराई गर्नुको के अर्थ भो र !

राजकुमार सिद्धार्थ जन्मेका लुम्बिनीमा हुन्, तर उनको जीवनबाट सारनाथ, बोधगया र कुशीनगरलाई हटाएर हेर्ने चेष्टा सकैले गन्यो भने कुनै पनि बौद्धमार्गी मुस्कुराउन सिवाय केही गर्न सक्दैन । भावनात्मक नाराबाजीका आफ्नै सीमा हुन्छन् । सत्यको कुनै सिमाना हुँदैन । सूर्य नेपालमा पूर्वबाट उदाउँछ । चीन, अमेरिका र भारतमा पनि सूर्योदय त्यही पूर्व दिशाबाट उदय हुन्छ । भारतमा पर्ने सारनाथ, बोधगया र कुशीनगर पुगेको कसैले पनि देख्न सक्छ राज्य, निजी क्षेत्र र बौद्ध गुरुहरूको सहकार्यमा कुन स्तरको काम त्यहाँ भएको छ । श्रीलंका, जापान, थाइल्यान्ड, म्यानमार आदि देशका बौद्ध तीर्थमा भएको कामको त कुनै नगरौं । हामी पनि कमसेकम भारतकै बौद्ध तीर्थस्थलकै स्तरको बाटो बनाऔं, तीर्थयात्रीहरूलाई पर्यटकीय र आध्यात्मिक सुविधा उपलब्ध गराऔं । लुम्बिनीमा नेपाले त्यति मजासित गर्न सक्छ । त्यसो गरे 'आधा दिनमा पर्यटक लुम्बिनीबाट फर्के' भनेर

कोरा रूवावासी गर्नुपर्ने छैन ।

२) गौतम बुद्धको जन्मस्थलका विषयमा भारत र अन्य देशमा जानेर वा नजानेर भ्रम थियो । कसैले अज्ञानतावश, कसैले हेलचेक्र्याइँका कारण र कसैले कुटिल नियतवश त्यो भ्रम फैलाएका थिए । आजको दिनमा शाक्यमुनिको जन्मस्थल लुम्बिनी नै हो भन्ने विश्वव्यापी स्विकारोक्ति प्राप्त भइसक्यो । 'बुद्ध वाज बन ईन नेपाल' भन्ने सचेतना फैलाउन सहयोग गर्ने सबै जना स्तुत्य छन् । तर यति भनेरमात्र हाम्रो कर्तव्य सिद्धिँदैन, सुरु हुन्छ । कुनै पनि एउटै कुरालाई सधैंभरि समातेर बस्नु जडवत हुनु हो । २५ शताब्दीअघि नै शाक्यमुनिले बताए, 'जीवन र जगत हरेक क्षण परिवर्तनशील छ । अनित्यबोध यसको आधार हो ।'

यही कुरा आजभोलि भौतिक विज्ञानले पनि भन्न थाल्यो, 'पदार्थ हरेक क्षण गतिशील र परिवर्तनशील छ।' हामी पनि गौतम बुद्ध नेपालमै जन्मिएका थिए भन्ने चेतना फैलाउँदै गरौं, तर त्यसैमा सीमित नबसौं । काम गर्ने बेलाचाहिँ साना-साना काम पनि नगर्ने अनि नाराबाजीचाहिँ ठूलूला गर्ने बानीले हामीलाई कतै पुन्याउने छैन । त्यसो गरे विश्व समुदाय हाम्रो कुरा सन्तुष्ट गम्भीर हुने होइन, अपितु हाँस्नेमात्र छ । मानव इतिहासले गौतम बुद्ध र लुम्बिनीको जुन गौरवशाली धरोहर हामीलाई सुम्पेको छ, त्यसलाई समयानुकूल सुन्दर बनाउँदै लैजानु सकौंको जिम्मेवारी हो ।

३) 'बुद्ध' शब्दका विषयमा धेरैलाई भ्रम छ । उनीहरू ठान्छन्, 'बुद्ध' कुनै मानिसको नाम हो । बुद्ध कुनै मानिसको 'नाम' होइन, 'अवस्था' मात्र हो । महाराज शुद्धोधनका र महारानी मायादेवीका छोरा राजकुमार सिद्धार्थ गौतमले पूर्ण जाग्रतअवस्था प्राप्त गरेपछि उनलाई 'बुद्ध' भनियो ।

पापको फल भोग्नु नपरेसम्म मूर्खले आफूले गरेको खराब कामलाई महजस्तो ठान्दछ । तर पापको फल भोग्नुपर्दा दुःखित हुन्छ ।

- धम्मपद

मिलन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाछैं, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्याक्स : ४२९६९६७

बुद्धत्व प्राप्त गरेपछि उनी 'बुद्ध' भए । बुद्धधर्ममा बुद्ध शब्द, गौतम बुद्धका निम्तिमात्र आरक्षित छैन । जो कोही पनि साधनाद्वारा त्यो अवस्था प्राप्त गर्न सक्छ । यो अवस्थामा पुग्ने ढोका हरेक कोहीका निम्ति खुल्ला छ । यो नै बुद्धधर्मको महानता हो ।

४) बुद्ध शान्तिका प्रतीक हुन् तर गौतम बुद्ध शान्तिका 'मात्र' प्रतीक होइनन् । बुद्धको शान्ति कुनै खोक्रो, लाचार र मुर्दा शान्तिको प्रतीक होइन । मेरो बुझाइमा बुद्ध करुणाका पनि प्रतीक हुन् । युद्धमा हारेर बुद्ध शान्त भएका होइनन् । लड्न नसकेर बुद्ध शान्त भएका होइनन् । लडाईंको व्यर्थ र करुणाको महानता बोध गरेर बुद्ध शान्त भएका हुन् । करुणा बुद्धको 'बीउ' हो । शान्ति त्यसमा फुलेको 'फूल' हो । बीउ नभएको पनि बोट हुन्छ र ? प्लाष्टिकको फूलको मात्र बीउ हुँदैन । नेपलका अनेक राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक अथवा प्राज्ञिक क्षेत्रमा भाषणबाजी तथवा गीतकविताका भाकामा जब 'शान्ति' शब्द प्रयोग गरिन्छ, मलाई हाँसो उट्छ । बुद्धको शान्ति एक जीवन्त र स्वःस्फूर्त शान्ति हो । करुणाबाट निःसृत शान्ति हो । यो कुनै कागजी, शाब्दिक वा अलङ्कारिक शान्ति होइन ।

५) बुद्धका सम्बन्धमा ओशोको अमूल्य टिप्पणी छ, 'इतिहासमा जति-जति समय बित्दै जान्छ, पुराना पुराना र देवीदेवताका वचनको सार्थकता कम हुँदै जान्छ । तर २५ सय वर्षअघि बुद्धले जे भने, आज पनि त्यो त्यतिकै सार्थक छ । भोलि पनि रहनेछ । बुद्धले जीवनको जति सुक्ष्म विश्लेषण गरे, त्यो कसैले गर्न सकेन । उनले जीवनका समस्याको पौराणिक किताबबाट उत्तर नदिए मौलिक विश्लेषणको आधारबाट समाधान दिए । बुद्धले कसैबाट आफूप्रति श्रद्धा र आस्थाको 'अग्रिम माग' पनि गरेनन् । 'मलाई मान अनिमात्र ज्ञान दिन्छु' भनेनन् । 'श्रद्धा गर्दिन' भन्दाभन्दै पनि अनगिन्ती

मानिसहरू उनलाई श्रद्धा गर्न बाध्य भए । कसैका अगाडि शिर झुकाउँदिन भन्ने अनेक सम्राट बुद्धका चरणमा नतमस्तक भए । गौतम बुद्धको बगैँचामा जति फूज आजसम्म फुले, कुनै अर्को गुरुको बारीमा फुलेनन् ।'

६) लुम्बिनीमा बुद्ध जन्मेका थिए भन्ने सबैभन्दा सशक्त प्रमाणका रूपमा उभिएको छ, त्यहाँ रहेको 'अशोक स्तम्भ' । भारतका चक्रवर्ती सम्राट अशोकद्वारा स्थापित स्तम्भमा पाली भाषामा त्यो कुरा लेखिएको छ । बुद्धधर्म अंगीकार गर्नुअघि सम्राट अशोक एक क्रूर विजेता थिए । उनलाई 'चण्डाल अशोक' भनिन्थ्यो । कलिङ्गाको लडाईं जित्न उनका सेनाले बगाएको रगतले नदी नै रातो भएपछि उनले जित्न बाँकी केही रहेन । त्यतिकैमा सम्राट अशोकलाई चुनौती दिँदै एक भिक्षुले भने, 'तिमी साँच्चै बहादुर हो भने आफ्नो मनलाई जितेर देखाऊ । जबसम्म तिमी आफ्नो मन जित्न सक्दैनौ, तबसम्म तिम्रो हरेक जीत व्यर्थ हो ।' त्यसपछि सम्राट अशोकले बुद्धधर्म अपनाए । बुद्ध-वचनको प्रचारप्रसारमा बाँकी जीवन अर्पण गरे ।

बुद्धत्व प्राप्त गरेपछि सारनाथमा गौतम बुद्धले चार सूत्रीय उपदेश दिएका थिए । एक, जीवनमा दुःख छ । दुई, दुःख हुनाको कारण छ । तीन, दुःखबाट छुटकाराको उपाय छ । चार, दुःखबाट छुटकारा पाउन सकिन्छ ।

जब-जब म लुम्बिनी पुग्छु, सोच्छु गौतमका बुद्धका विषयमा । जसले आजसम्म असंख्य मानिसलाई नयाँ जीवन दियो, के हामी त्यो मानिसको जन्मस्थल, उसका उपदेश, उसका मूल्य र मान्यता, उसको आफ्नै जन्मभूमिलाई अलि बढी आदर दिन सक्छौं कि? हामीले मुद्धमाथि त्यति धेरै हक मागेपछि, अलिकति हक त उसको हामीमाथि पनि लाग्दो हो नि ! कि कसो?

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।

सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

सुनौलो कीर्तिपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

स्वहित परहित बोधिचर्या

लोकबहादुर शाक्य

तीक्ष्ण इन्द्रिय भएका तथा सत्त्वहरूको हित गर्दै पुण्यसम्भार र ज्ञान सम्भार पूरा गरेपछि निर्वाण मार्गमा अग्रसर हुन सक्छन् । दुर्लभ कुरा प्राप्त गर्न योग्य पात्र होइन भन्ने खालको उदासीनता मनमा कहिल्यै पनि ल्याउनु हुँदैन । सही तरीका अपनाउने हो भने सबैले बोधिप्राप्त गर्न सक्छन् भन्ने कुरा उल्लेखनीय छ । उद्योगी, जोश, जाँगर भएको र लगनशील व्यक्तिलाई असम्भव कुरा केही हुँदैन । सर्वश्रेष्ठ प्राणीको रूपमा गणिएका मानवमा हित र अहित छुट्याउन सक्ने विवेक र क्षमता हुन्छ । शुभ र कल्याणकारी कुरा एवं अशुभ र हानिकारक कुराको ज्ञान, तथा सम्पूर्ण वस्तुहरूको यथार्थतालाई जान्न सक्ने क्षमता समेत बुद्धशिक्षाद्वारा प्राप्त गर्न सक्नेछ । बुद्धद्वारा उपदेश गरिएको मार्गलाई नछोडेर अभ्यासमा उतारेर बोधिज्ञान प्राप्त गर्न सक्नेछ । आर्यरत्न मेघमा पनि बोधिसत्त्वले कहिल्यै पनि मनमा खिन्नता आउन दिनु हुँदैन भनि उल्लेख गरिएको कुरा अनुकरणीय छ ।

वैद्यहरूले व्यक्तिलाई निरोगी बनाउन विभिन्न किसिमका क्रियाहरू गराउँछन् । लङ्घन (खाना नखाने), पथ्यसेवन, कल्पशाल्य (अपरेशन) आदि । यी क्रियाहरूमा पनि दुःख त हुन्छ । परन्तु यो दुःबाटै स्वास्थ्य राम्रो हुनु आउँछ । अतः धेरै दुःखलाई नाश गर्न थोरै दुःखत सहनै पर्ने हुन्छ । बुद्धशिक्षा सबै प्रकारका दुःखलाई सर्वदा सर्वथाका लागि उपचार गर्न समर्थ हुन्छ । यो शिक्षा श्रेष्ठ बैद्य अर्थात् भैषज्यगुरु समान हुन्छ । शुरुको व्यक्तिलाई एकैपटक कडा उपचार क्रिया अपनाउन लगाउँदैन । दुःख नाश गर्नका लागि बोधिसत्त्वले हात, पाउ दान गर्ने जस्ता कष्ट सहनु राम्रो हो तापनि आदिकर्मिकहरूलाई (पहिला शुरु गर्नेहरू) त्यो गाह्रो हुने भएकोले गर्ने पछि भनेर कर्तव्यको रूपमा लिइएको छैन । सजिलो क्रमबाट शुरु गरेर क्रमशः क्षमता बढाउँदै गएपछि ठूलै दुःख सहने गराएर सम्पूर्ण राग, द्वेष मोह आदि दीर्घरोगले ग्रस्त भएकाहरूलाई समेत

“मानिस जन्मने वित्तिकै सबश्रेष्ठ हुने होइन । विवेक बुद्धि प्रयोग गर्न सकेपछि नै जीवन सुचारू रूपले अग्रसर हुन सक्छ । भौतिक विकासको साथै आध्यात्मिक विकास पनि नभै हुँदैन । आफ्नो मात्र होइन अरूको द्वेष पनि निवारण गर्ने प्रयास गर्नु पर्दछ ।”

निको हुन्छ । एउटा सफल चिकित्सकले पनि त्यसै गरेर शारीरिक रोगहरू निको पार्छ ।

शुरुमा धेरै दुःखकष्ट सहन सक्ने क्षमता नहुने भएकोले तयस्ता भर्खर लागेका आदि कर्मिक बोधिसत्त्वहरूलाई सानासाना कुराहरूको दानबाट शुरु गर्नु पर्छ भनेर सिकाइन्छ । त्यसमा पानी, साग, सातु जस्ता सामान्य वस्तुहरूको दानबाट बढ्दै बढ्दै क्रमशः ठूला ठूला कुराहरूको दान गर्न सक्ने बन्दै जानुपर्छ । पछि त यतिसम्म हुनुपर्छ कि आफ्नो शरीरको मासु समेत त्याग गर्न सक्ने हुनुपर्छ । शुरुमै हात पाउ काटेर दिन सम्भव हुँदैन । त्यसकारण क्षमता अनुसार यी कुराको अभ्यास हुनुपर्छ भन्ने क्रम उल्लेख गरिएको पाइन्छ । यसमा शुरुमा कज्जुस्याई, लोभ, राग आदि दोषहरूलाई हटाउने काम हुन्छ र वित्त उदार हुँदै जान्छ । पछि पछि अभ्यास हुँदै गएपछि मासु-रगत दिन पनि त्यति कष्ट हुँदैन, सम्भार पनि पुरा हुँदै जान्छ । त्यसैले यो मधुरोपचार क्रम हो जहाँ वास्तवमा त्यति धेरै दुःख कहिल्यै पनि हुँदैन । अभ्यासको माध्यमबाट जब आफ्नोरगत र मासुमा पनि शाग-पातमा जस्तै “म र मेरो” भन्ने ग्राहबाट मुक्त भई देख्ने प्रज्ञा उत्पन्न हुन थाल्छ, त्यसबेला त्यो व्यक्तिले आफ्नो मासु, हाड आदि पनि सजिलै त्याग गरिदिन सक्छ । त्यस्ता व्यक्तिको लागि नसक्ने भन्ने कुरा केही पनि हुँदैन ।

बोधिसत्त्वले पापहरूलाई छोडिसकेको हुनाले उ शारीरिक दुःखले दुःखी हुँदैन । मिथ्यादृष्टिबाट मुक्त भई

यथार्थ ज्ञान भएकाले उसको मनमा दुःख पनि हुँदैन । दुःखहरू वास्तवमा दुई किसिमका हुन्छन् । कायिक दुःख र मानसिक दुःख । काय-वाक्-चित्तबाट गरिएका पाप कर्महरूले गर्दा शरीरमा दुःख र पीडाको अनुभव हुन्छ अर्थात् कायिक दुःख उत्पन्न हुन्छ भने वस्तुहरूमा (धर्महरूमा) बस्तु सत्ताको भावाभिविवेशमा 'म' र 'मेरो' भन्ने ग्राह हुनाले गर्दा चित्तमा पीडा हुन्छ या दौर्मनस्य उत्पन्न हुन्छ । असदविकल्प या मिथ्या कल्पना भनेको त्यही हो । परन्तु बोधिसत्त्वहरू त्यस्ता पापकर्महरूबाट पनि मुक्त हुन्छन् जसले गर्दा उनीहरूलाई शरीरमा काटिने मारिने गर्दा पनि त्यस्तो कायिक पीडा हुँदैन भने मुक्ति र आगमद्वारा दुई नैरात्म्य (पुद्गल नैरात्म्य र धर्म नैरात्म्य) को प्रवल निश्चय भएर अभ्यासबाट पनि गहिराइमा पुगेकाले गर्दा उनीहरूमा पाण्डित्य आइसकेको हुन्छ । पाण्डित्य भनेको सबै कुराको यथार्थ ज्ञानमा पका हुनु हो । यहाँ पनि त्यही नैरात्म्यवोधसँग सम्बन्धित पाण्डित्य भएकोले गर्दा उनीहरूमा मानसिक दुःख (दौर्मनस्य आदि) पनि हुँदैनन् । यसरी उच्चकोटीका बोधिसत्त्वहरूले दुःखका कारणहरूलाई नै हटाउने हुनाले उनीहरूलाई दुःख हुँदैन । त्यस्तै पुण्यले गर्दा काम सुखी हुन्छ भने पाण्डित्यले गर्दा मन सुखी हुन्छ । पाण्डित्य भनेको माथि बताए जस्तै ज्ञान हुनु नै हो । पुण्य र ज्ञान दुबै कुराको सम्भार पूर्ण गर्दै गएपछि मात्र बुद्धत्वलाभ हुन्छ र बोधिसत्त्वहरूले यही नै गर्छन् । अतः त्यस्ता करुणाले युक्त भएर संसारमै बसी परहित गर्न लागिपरेका पुण्यात्माहरूलाई कुनै कुराले दुःख दिन सक्तैन । उनीहरूको त काम पनि सुखी हुन्छ र मन पनि सुखी नै हुन्छ ।

सबै सत्त्वहरूको हित गर्नको लागि छन्दबल, स्थामबल, रतिबल र मुक्तिबल यी चार अङ्गको बल ब्यूह आवश्यक हुन्छ । छन्द भनेको कुशल कर्म गर्ने इच्छा हो, स्थान भनेको आफूले थालिसकेको कार्यप्रति विचलित नभएर दृढ रहनु हो । रति भनेको सत्कर्मप्रति लगाव अर्थात् प्रेम भइरहनु हो । मुक्ति भनेको आफ्नो सामर्थ्यले नभ्याएपछि फेरि गर्नु पर्ला भनेर अस्थायी रूपमा काम रोकनु हो । यसरी चार अङ्गको बल चतुरङ्गिणी सेना जस्तै हो । त्यसमा अकुशल कर्मबाट दुःख आउँछ भन्ने डरले र कुशल कर्मको फल मिठो हुन्छ भन्ने गुणको चिन्तना (भावना) गर्दै आफूमा छन्द उत्पाद गर्नुपर्छ । छन्द उत्पन्न गर्न यिनै दुई कुरानै आवश्यक हेतु हुन् । यस प्रकार आलस्य आदि बीर्यविषयहरूलाई समूल नष्ट पारेर बीर्य बुद्धि गर्नको लागि अर्थात् उत्साह बढाउनको लागि प्रयत्न

गर्नुपर्छ । वीर्यवृद्धिको लागि छन्दबल, मानबल, रतिबल, त्यागबल । तात्पर्यबल र वशितावलहरूको माध्यमबाट अधि बद्धनुपर्छ । त्यसैगरी स्वहित र परहितका निमित्त धेरै गुणहरूको आर्जन गर्नु पर्ने हुन्छ ।

सफल मनुष्य जीवनको निम्ति तीक्ष्ण इन्द्रिय गरेर सत्त्वहरूको हित गर्दै पुण्यसम्भार तथा ज्ञान सम्भारमा लाग्नु अनिवार्य छ । उदासीनता मनमा नलिइ उद्योगी, जोश, जाँगर, लगनशीललाई व्यवहारमा उतार्न सके असम्भव केही हुँदैन । मुल कुरोत म र मेरो भन्ने ग्राह्यबाट चित्तमा पीडा मुक्त भई देख्ने प्रज्ञा हासिल गर्न सक्नु पर्दछ जसबाट मिथ्या कल्पना स्वतः निर्मूल हुन्छ । यहाँ अफ चिन्तन मनन गर्नु पर्ने यथार्थ कुरो संसारमा देखापरेका सबै प्रकारका हाउभाउ चित्तको खेल हो । मानिस जन्मने वित्तिकै सवश्रेष्ठ हुने होइन । विवेक बुद्धि प्रयोग गर्न सकेपछि नै जीवन सुचारु रूपले अग्रसर हुन सक्छ । भौतिक विकासको साथै आध्यात्मिक विकास पनि नभै हुँदैन । आफ्नो मात्र होइन अरुको द्वेष पनि निवारण गर्ने प्रयास गर्नु पर्दछ । बोधिसत्त्वको चित्त भनेको नै प्राणीहरूको हित गर्नु हो ।

(सन्दर्भ श्रोतः आर्य शान्तिदेव विरचित बोधिचर्यावतार, अनुवादक नारायण प्रसाद रिजाल ।)

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिल्यै नगर्नु
पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु ।
आफ्नो चित्तलाई (मन) शुद्ध गर्नु
यहि नै बुद्धको उपदेश हो ।

बिश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं.: ४४३३४८९, ४०३००४४, ०१२२९२२३०

E-mail: vishwamotor@gmail.com

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि
गाडिका पार्ट्सहरूको लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

परियत्ति शिक्षाको प्रभाव

सोमिका श्रेष्ठ

नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स !

पूज्यपाद संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरलाई वन्दना तथा अन्य श्रद्धेय भिक्षुगणलाई पनि वन्दना । बौद्ध महिला संघ, नेपालका आदरणीय अध्यक्ष, यहाँ उपस्थित अन्य महानुभावहरू सबैलाई नमस्कार । म सोमिका श्रेष्ठ त्रियोग उच्च मा.वि. मा कक्षा ७ मा अध्ययन विद्यार्थी हुँ । गतवर्ष, हिउँदे बिदामा म रत्नविपश्यना विहारमा १ हप्ताको लागि ऋषिनी बन्न गएको थिएँ । त्यो स्मरणीय पहिलो क्षणदेखि नै मलाई महामानव भगवान् बुद्ध र वहाँले प्रदान गर्नुभएको सन्देशहरूमा चासो लाग्न थाल्यो । सर्वप्रथम मैले पञ्चशील बारे सिकें र त्यसलाई आफ्नो व्यवहारमा उतार्ने प्रयास गर्दैछु । जसअनुसार पाणातिपाता ..., अदिन्नादाना ..., कामेसु मिच्छाचारा ..., मुसावादा ..., सुरामेरयमज्ज पमादत्थाना वेरमणी सिक्खापदं समादिमि पर्दछन् । बिस्तारै अझ बढि ज्ञान हासिल गर्न सहभागी भएँ । त्यहाँका भन्ते साथै गुरुमाहरूले पनि अत्यन्तै रमाइला कथाहरू, प्राकृतिक नियम, ध्रुवसत्यसम्बन्धी उपदेश दिनुभएको कुरा अहिलेसम्म याद छ भने भविष्यमा समेत मेरो मन मस्तिष्कमा रहनेछ ।

भनिन्छ ज्ञान भनेको समुद्रभन्दा नि ठूला हुन्छन्, यसको कुनै सीमा हुँदैन, त्यसैले अझ बढि ज्ञान प्राप्त गर्न परोपकार उच्च मा.वि. का प्रिन्सिपल शकुन्ता प्रधान र मेरै विद्यालयका शिक्षिका सरोज मानन्धरले परियत्ति शिक्षा हासिल गर्नका निम्ति हौसला दिनुभयो । शकुन्ताला मिसकैं कारणले गर्दा मैले परियत्तिको परीक्षा दिने सुनौलो अवसर पाएकी

थिएँ । त्यही बेला मेरो विद्यालयको समेत परीक्षा भएको हुनाले एकछिन त म यो परीक्षा दिउँ कि नदिउँ भनेर दोधारमा परेकी थिएँ । तर म बुद्धको जीवनपयोगी शिक्षाप्रति आकर्षित भएकाले परियत्ति कक्षा २ को परीक्षा दिने निर्णय गरेँ र त्यसका लागि हतार हतारमै थोरै समयमा पढेर परीक्षा दिएँ । तापनि बोर्ड तृतीयस्थान हासिल गर्न सफल भएकाले म हर्षले भरिपूर्ण छु । विभिन्न हौसला बढ्ने पुरस्कारले मलाई अझ आगामी दिनहरूमा कोविद शिक्षासम्म पढिरहने प्रेरणा प्राप्त भएको छ । परियत्ति शिक्षा भनेको पढ्छो, परीक्षा दियो, राम्रो अंक ल्यायो र अनि त्यसपछि बिर्सने कुरा होइन, यसलाई त हामीले आजीवन याद राख्नु पर्छ । परियत्ति पढ्ने सौभाग्य पाएका सबै व्यक्तिहरूले आफूले हासिल गरेको ज्ञानलाई आफ्नो वास्तविक व्यवहारमा उतार्न सक्नुपर्छ, देशलाई भगवान् बुद्धको देश अर्थात् शान्तिको देश भनेर विश्वसामु चिनाउनु पर्दछ । अन्तमा मलाई पुरस्कृत गर्नु हुने यो बौद्ध महिला संघप्रति आभार व्यक्त गर्दै मेरो दुई शब्द टुंग्याउने अनुमति चाहन्छु । धन्यवाद !

(२०७१/२/९ का दिन बौद्ध महिला संघ नेपालले बुद्धविहार भृकुटीमण्डपको धम्मागार धम्महलमा २५५८ औँ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा आयोजना गरेको विशेष सभामा संघबाट सञ्चालित परोपकार स्कूल परियत्ति शिक्षाको २०७० सालको परीक्षामा कक्षा २ बाट बोर्ड तृतीयस्थान हासिल गर्न सफल त्रियोग उच्चमा.वि, कक्षा ७ का विद्यार्थी सोमिका श्रेष्ठले परियत्ति पढ्दाको आफ्नो अनुभव व्यक्त गरेका हुन् । -बौद्ध महिला संघ, नेपाल)

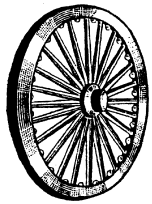
अभिधर्म अध्ययन गरौं

धर्मकीर्ति विहार स्वर्ण महोत्सवको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति विहारमा अभिधर्मको कक्षा सञ्चालन हुनलागेको सहर्ष जानकारी गराउँदै बुद्धधर्मको यस मूल दर्शनलाई गहन रूपमा बुझ्ने अवसर लिन आह्वान गर्दछौं । श्रद्धेय धम्मवती गुरुमाबाट पहिले देशना गर्नुभएको अभिधर्म कक्षाको प्रत्यक्ष भिडियो रेकर्डिङ्गको माध्यमबाट कक्षा हुनेछ ।

कक्षा हुने मिति: २०७१ असार २३ देखि श्रावण ५ सम्म

समय: साँझ ४:३०-६:०० बजेसम्म

सम्पर्क मोबाइल नं. ९८४१२८०६७३/९८५१००३६०४

नागसेन

बौद्ध दर्शन- चिन्तन/समसामयिक चर्चा - २

के बुद्ध नवम अवतार नै हो त ?

हिन्दू विद्वान, ब्राह्मण पण्डित र हिन्दू नेवारहरूले धार्मिक कार्यक्रमहरूमा गौतम बुद्धलाई 'हामीले नवम अवतारको रूपमा मान्ने गर्दछौं' भनेर मन्तव्य व्यक्त गरेका धेरै पटक सुनेको छु । यो पक्किकारलाई लाग्यो - 'के भगवान बुद्ध साच्चिकै विष्णु देवताको नवम अवतार नै हो त ?'

सनातन हिन्दू धर्मावलम्बी र केही बौद्धहरूले पनि भगवान गौतम बुद्धलाई भगवान विष्णुको नवम अवतारको रूपमा मान्दछन्, पूजा श्रद्धा गर्दछन् । पूजा योग्यलाई श्रद्धापूर्वक पूजा गर्नु कुशल नै हो । हिन्दूहरूले ब्रह्मा विष्णु महेश्वर त्रिमूर्ति देवताहरूलाई मुख्य देवताको रूपमा मान्दछन् । त्रिदेवलाई सृष्टिकर्ता, पालक र अमंगल संहारकको रूपमा मान्दछन् । वैष्णवहरूले विष्णुलाई सबभन्दा माथि सर्वोच्च आराध्य देवताको रूपमा मान्दछन् । विष्णुको उपासना र आराधनाबाट नै मोक्ष प्राप्त हुन्छन् भन्ने उनीहरूको विश्वास छ । ई.पू. छैठौं र पाचौं शताब्दीमा यिनीहरू भक्ति मार्गलाई नै मुख्य ठानी, यसैमा लागेको देखिन्छ । ई.पू. दोस्रो शताब्दी देखि वैष्णव धर्मको राम्रो विकास भयो ।

हिन्दू धार्मिक परम्परामा देवताहरूले आवश्यकता अनुसार अनेक रूप लिने गर्दछन् भन्ने स्विकारिएको छ । गीतामा जव संसारमा अधर्मले भरिन्छ र अत्याचार बढ्दछ, भगवानको अनेक रूपमा पृथ्वीमा आगमन हुन्छ । फलस्वरूप अन्याय, अत्याचारको अन्त भई न्याय र सत्यको पुनर्स्थापन

हुन्छ भनिएको छ ।

देवता विष्णुले पनि आवश्यकता अनुसार १० अवतार लिने गरेको छ । मत्स्य पुराण र वराह पुराण र वराह पुराणमा पनि निम्न १० अवतारहरूको उल्लेख गरेका छन् -मत्स्य, कूर्म, वराह, नृसिंह, वामन, परशुराम, राम, कृष्ण, बुद्ध र कल्कि । विशेष नवम अवतारको रूपमा भगवान बुद्धलाई लिइएको छ । अवतार भन्नाले -'अवतरित हुनु वा तल झर्नु हो' कुनै खास उद्देश्य राखेर पृथ्वीमा अवतरित हुनु लाई नै अवतार लिनु भनिएको छ ।

अब भगवान बुद्ध बारे केहि जानौं । सिद्धार्थ कुमार, नेपालको लुम्बिनीमा २६३७ वर्ष अघि जन्मनु भएको थियो । ज्ञान वैराग लिएर मनुष्य जीवनमा दुःखबाट मुक्ति पाउने आध्यात्मिक ज्ञानको खोजमा गृह त्यागी हिँड्नु भयो । अन्तमा, बुद्धगयामा ध्यान तपस्या गरि मनका सबै क्लेशहरू निर्मूल गरि, दुःखबाट मुक्ति पाउने सर्वोत्तम प्रज्ञा ज्ञान, बुद्धत्व ज्ञान प्राप्त गरि तथागत सम्यक सम्बुद्ध हुनु भयो । उहाँ अरहत हुनु भयो । अब फेरि बारम्बार जन्म लिनु नपर्ने, सम्पूर्ण दुःखबाट मुक्त हुनु भई, निर्वाण हुनु भयो । अर्थात् तृष्णा रहँदा सम्म पुनर्जन्म भइ राख्दछ, तृष्णालाई 'वान' भनिन्छ । तृष्णा वा वान अलग भए पछि निर्वाण हुन्छ, अर्थात् पुनर्जन्म हुँदैन ।

अब विवेचना गरौं गौतम बुद्ध नवम अवतार हुन सक्दछ कि सक्दैन बुँदागत रूपमा क्रमश

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।

सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

इन्द्रेणी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाडौं, फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स : ४३१०४५८

बखतबहादुर शाक्य

बुद्धका अन्तिम उपदेश

ठूला दुईवटा सालको रुखमुनि आफ्ना अनुयायीहरूलाई बुद्धले दिनुभएको वचनहरू:-

१. "मेरो शिक्षालाई नै तिमीहरूले प्रकाश बनाऊ । यसैको भर पर अरु कुनै विचारको पछि नलाग । तिमी आफैले आफ्नो ज्योति बनाउ । आफैमा भर गर, अरुकसैमा भरोशा नगर ।"

तिम्रो आफ्नो शरीरको विचार गर : यसमा रहेको दुर्गन्धको विचार : दुबै दुःख अथवा सुख कष्टको कारक भएकोले यस्तोमा आफूलाई नफसाउ र तिम्रो आत्माको विचार गर : यसको अनित्यता बारेमा पनि सोच । तिमी कसरी यस्तो भूलभुलैयामा फसस्ने गछौं र कसरी यस्तोमा घमण्ड र मतलबी बन्छौं: यी दुःखमा पनि परिकन अन्त हुने निश्चय छ । यस्तै तिम्रा सबै भौतिक साधनहरूको विचार गर: तिनीहरूमा "आफ्नो" भन्ने केही छ? के तिनीहरू सबै चाँडै नै वा यही पृथ्वीमा समाविष्ट हुँदैन र? संसारमा दुःखमात्रै छ भन्ने कुरामा आफूलाई भुलमा नपार नराख । तर मेरो बचनलाई दिलैदेखि मान, तिमी दुःख कष्टबाट पार पाउने छौ । यसलाई अनुशरण गर तिमी मेरो सच्चा शिष्य बन्ने छौ ।

२. "मेरा शिष्यहरू ! मैले दिएको शिक्षालाई कहिल्यै पनि बिर्सने नगर वा ... नगर्ने गर । यसलाई मनभित्र राख, अनि सोचविचार गर र दैनिक जीवनमा व्यवहारमा ल्याऊ । यदि यसरी गन्थौ भने तिमी सधैं सुखी हुने छौ ।" "यसको केन्द्रविन्दु भनौ तिमीले आफ्नो मनलाई काबूमा राख्नु हो । लोभबाट तिम्रो मन अलग्ग राख, त्यस्तै तिम्रो शरीर दुरुस्त राख, मन पवित्र पार, तिम्रो वचन विश्वासीलो रहोस् । तिम्रो आफ्नो जीवन क्षणिक मात्रको हो, सोच र यसबाट तिमी लोभ क्रोधबाट बच्नेछौ र सबै प्रकारको अमंगलबाट मुक्त हुने छौ ।" "यदि तिम्रो मन लोभले र उकुस-मुकुस भएको छ भने तिम्रो यस्तो लोभलाई निर्मूल गर्नुपर्छ । आखिर मनैदेखि संयम हुने गर : तिमी तिम्रो मनको मालिक बन्न कुनै मानिसको मनबाट नै यसलाई बुद्ध बनाउन सकिन्छ अथवा यसबैबाट मानिस पशु बन्दछ । भूतबाट आफूलाई विचलित बन्ने गराएमा यसबाट त्यो राक्षस बन्छ । तर बोधज्ञानबाट यो बुद्ध हुन्छ । यसकारण आफ्नो मनलाई बसमा राख र आर्यमार्गबाट विचलित नहोऊ ।"
३. मेरो शिक्षाबाट भाईहरू बीच आपसमा आदर सत्कार हुन्छ र वादविवादबाट बचाउँछ । तिमीहरू बीच तेल र पानीजस्तै

नमिल्ने होइन, बरु दूध र पानी जस्तै मिलिजुली बस्ने गर्छ । मिलिजुली अध्ययन गर, सिक्ने गर र प्रयोग गर । तिम्रो अमूल्य समय र मनोकांक्षालाई निस्क्य र पंगु नबनाऊ । मौसमअनुसार बुद्धज्ञानको पुष्पाबाट रमाउ र उदारवादीको फल उत्पादन गर ।" शिक्षा जुन मैले तिमीलाई दिए यो मैले आफैले अनुभव गरेपछि प्राप्त भएको ज्ञान हो । तिमीले यसलाई अपनाऊ र हरसमयमा यसको राम्ररी उपयोग गर । यदि तिमीले यसलाई लापरवाही गन्थौ भने तिमिले मलाई देखेकै छैनौ । यसको मतलव तिमी मदेखि धेरै टाढा छौ व्यवहारमा सँगै भए पनि । तर यदि तिमीले मेरो शिक्षा राम्ररी पालना गरेका छौ भने तिमी मबाट धेरै पर भए पनि मसँगै हुने छौ ।

४. "मेरा शिष्यहरू मेरो अन्तिम घडी नजिकिदै छ । हाम्रो विछोड नजिकै पुगिसक्यो तर विलाप नगर । जीवन भनेको सधैं परिवर्तनशील छ । यो शरीरको विछोडबाट कोही बचेको छैन । अनाहकमा शोक नगर, बरु यो शरीर क्षणभंगुर छ । के अनौठो होइन र यसैबाट मानव जीवन केवल खाली हो भनी जान । संसारिक इच्छारूपि राक्षस सधैं मनलाई बिगार्ने मौकाको पछि लागेको हुन्छ । यदि तिम्रो कोठाभित्र भमरा छ भने यदि तिमी आनन्द साथ सुत्न चाहन्छौ भने यसलाई कोठाबाट बाहिर धपाउनु पर्छ । तिमीले संसारिक बन्धनलाई नाश गर्ने पर्छ । जसरी भमरालाई तिमीले कोठाबाहिर धपाउँछौ ।
५. मेरा अनुयायीहरू ! आखिरी क्षण आइपुग्यो । तर यो नबिर्स कि शरीरको विलिन भनेको मृत्यु हो । शरीर मातापिताबाट प्राप्त भएको हो । विभिन्न खाद्यान्नबाट पोषित गर्यो । बिरामी र मृत्युलाई इन्कार गर्न सकिन्न । तर साँचैको बुद्ध मानव शरीर होइन । यो बौद्ध ज्ञान हो । मानव शरीर विलिन हुनै पर्छ तर बौद्ध ज्ञानको बृद्धि सधैं रहिरहन्छ धर्मको सत्य रूपमा र धर्मको व्यवहारमा । जसले मेरो शरीरमात्र देख्छ त्यो व्यक्तिले साथको आधारमा मलाई देखेकै होइन । त्यो यसले मेरो शिक्षालाई मन्जुर गरेको छ त्यसैले नै मलाई साँचै नै देखेको छ । मेरो मृत्युपछि धर्म तिमीहरूको गुरु हुनेछ । धर्मलाई अंगाल र तिमी मेरो साँचैको अनुयायी हुने छौ । मेरो जीवनको ४५ वर्षभित्र मैले कुनैपनि कुरा छिपाएको छैन । मेरो धर्ममा गोपनियता भन्ने छैन । सबै कुरा खुलस्त पारिदिएको छु । मेरो प्यारा अनुयायीहरू यो अङ्ग हो । केही क्षणमा मेरो निर्वाण हुनेछ ।

भगवन्

रचना : भिक्षु आनन्द, संगीत- नरसिंहला श्रेष्ठ,
गायन- रचना डंगोल व पुचः

छःपिनि नयनं पिज्वःगु करुणा धारा
मैत्री-शीतलं जुल अमृत धारा ।
जीवनया पीर-ब्यथा सारा
तनावन भगवन् भव दुःख सारा ॥

जीवनया राप व तापं छट्पटे जुया
जीवन केवल दुःख धकाः भाःपिया ।
दिपा मदयेक अश्रुधारा गुलि हायेका
नरक समान थ्व जीवन तायेका ॥१॥

गबले छःपिनि करुणा जलं

शीतल जुल च्यानाच्चंगु थ्व मन ।

तनावन सारा विरह व्यथा

आनन्द जुल जीवन गाथा ॥२॥

७ क्वःगु बौद्ध संगीत जागरण कासाय् संघाराम ज्ञानमाला

भजन समूहपाखे न्हयव्वःगु उत्कृष्ट जुयेत ताःलाःगु भजन खः ।

संसारको सत्यता

- सुशिला श्रेष्ठ, लुभू-ललितपुर-७

मानवको यो चोला पाएर दङ्ग भए संगसंगै

धनसम्पत्ति पाएर खुशीले सबै कुरा भूले

अन्त्यमा यी चीजहरू क्षण भरमात्र रहेछ ।

जीवनमा खुशी र आनन्द चाहन्थे सँगसँगै दुःख र पीडा

पाएर समयसँगै सम्भौता गरेसमग्रमा यी चीजहरू

क्षणभर मात्र रहेछ ।

सबै देखेका चीजहरू सत्य हो जस्तो लाग्छ

सबै कानले सुनेका चीजहरू सत्य हो जस्तो लाग्छ

वास्तवमा यी चीजहरू सबै नश्वर असत्य हुने रहेछ ।

समय दिन, हप्ता, महिना, वर्षसँगै ऋतु परिवर्तन भए

समयसँगै देखेका सुनेका चीजहरू परिवर्तन भए

वास्तवमा यी परिवर्तन प्रकृतिकै देन हो भनी बुझ्न

सकिएन् ।

मन महिमा

राज शाक्य, ललितपुर

छैन जस्को मन वचन एकतारूपमा

हुन्छ त्यो मान्छे भएर पनि दुरात्मा

जसले देख्छ सुन्छ अनुभव गर्छ भित्रि मनले

हुन्छ त्यो माया जगतमा बसेर पनि महात्मा ।

सत्य बुझ, सम्पूर्ण भौतिक संसार

उपज हो आफ्नै मन भावनका

मन बिना अस्तित्व हीन छ संसार

मन नै हो कारण, वन्धन र मोक्षका ।

पाशविक कर्म, मदभेद इर्ष्या घृणा

गराउँछ मानिसलाई अपेक्षा मनले

बनाउँछ सत्पुरुष सन्त उपेक्षा मनले

अपेक्षा जसलाई उपेक्षा मन बनाऊ ध्यानले ।

मनको आधार हो संकल्प, बुझ यस सत्यलाई

उत्तम संकल्पमा डुलाउनु पर्छ चंचल मनलाई

मन शुद्धिबिना बेकार छ यज्ञ होम अनुष्ठान

शुद्ध पवित्र मनले इन्सान हुन्छ भगवान ।

अनासक्ति, मोक्ष प्राप्तिका हुन् सुगम मार्ग

मनलाई स्थिरता राख्न आधा मोह त्याग

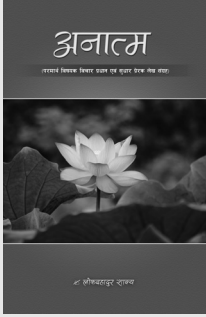
मनको दास कहिल्यै बन्नु हुन्न, जाग

मनलाई पो दास बनाउनु पर्छ, ध्यानमा लाग ।

सन्दर्भ श्रोतः “मन र यसको रहस्य” - श्री सत्यसाई बाबा ।

अनात्म ब्वनालि पिज्वःगु सः

- लाभरत्न तुलाधर

समाज सुधारक अले बौद्ध च्वमि भाजु लोकबहादुर शाक्यया स्वंगूगु च्वसुमुना “अनात्म” सफूया भूमिका च्वये न्ह्यो सफुली दुथ्याःगु च्वखँ ब्वँब्वं थःगु नुगलय् लिच्वःकथं थहाँवःगु लबुयात चिनाखँया स्वरूप बियागु क्रमय् सिर्जना जूगु निपु पद्य थन न्ह्यब्वया ।

नेपाल भाषाय् ‘आ’ ‘ए’ व ‘ओ’ कार यात नं लघु उच्चारण याइगु जुयाः च्वस ब्वयागु म्येय् संस्कृत छन्द (तोटक व भुजंगप्रयात) जूसां नेवाः पहलं ह्रस्वकथं छ्यलागु जुल । विज्ञवर्ग लिच्वः च्वयादीत इनाप याना ।

- रचयिता

प्रज्ञामाला-२

सुख दुःख नितां जब ताइ उथें,
उबलये थ्यनि स्वच्छ अनात्म पथय् ॥

नरया थ्व चोला, जुइप्वंगु भोला,
थुकियागु रहस्य मस्वःसा प्वलाः ।
कने सै, न्यनाथे स्यना-भत्तु जुयाः,
गुलिस्यां काल गोः तर अर्थ जुयाः ?

मति अल्मल ज्वीफु थ्व शब्द पिने,
दुबिनाः लुकुवी थाकु खोल दुने ।
थुलि स्यू सकस्यां हचुवा किसिमं,
निरवाण थ्यनी मखुथे मसिकं ।

थुगु सत्यं खँ ल्वी, यदि स्वःसा मालाः,
मफु ध्वाय् सुनानं, न थनीगु सालाः ।
तन नौ जुइकाः मदु दैगु दिपाः,
थुप दैगु “जि” भावया अन्त लिपा ॥

प्रज्ञामाला-३

अजू हाय ! संसार, जि जिगु जक्क स्यूपिं
फुकं मेगु खंसां स्वयं थः मखँपि ॥

जितःमाः, जि तःधं धयाः फ्वी क्यनीपिं,
थ्व नं जिगु, व नं जिगु धकाः पेप्पुनीपिं,
“छ” दःसा गुत्थाय् क्यै, थ्व धाःसा मस्यूपिं,
किचः थःगु हे तुं लिफ्याय् निम्ति सनिपिं ॥

सुया यो बुहा ज्वी, मयोसां जु हे ज्वी,
मफ्युकाः सु च्वने यो, अथेसां ल्वचं थी;
थम्हं धैथे मदुसा गथे ज्वी “छ” छंगु ?
मनं धाःथे तैतय् फुसा खः “छ” छंगु ॥

अज्ञानी फुकेस्त च्वनी विचार,
निसंकोच धैज्वी - थ्व हे सत्य सार;
परम् ज्ञानीपिसं ज्वनीगु विचार,
सदां हे खनी याय् मगाःथे निखार ॥

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।

सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

CANON Saving & Credit Co-Operative Ltd.

Swayambhu-15, Sanobharyang, Kathmandu

Herman Hesse's *Sidhartha*: Awareness of Materialistic World Vs Spiritual Freedom

Utpal Kumar Bajracharya, Department of English Tribhuvan Multiple Campus, Palpa

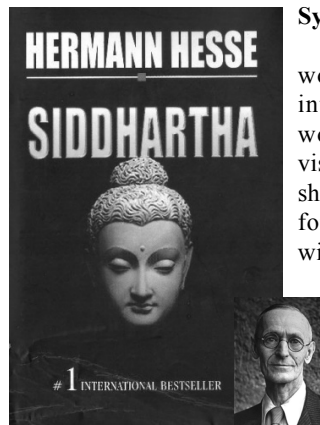
Background of Herman Hesse

Hermann Hesse, was born on July 2, 1877, in Calw, Germany. He was a German poet, novelist, and painter. During his childhood he showed signs of serious depression and later suffered from chronic headaches and insomnia. His time for treatment from a pasture was ineffective and his tragic love with the pastor's daughter made him try to commit suicide. He also spent few months in rehabilitation centre to recover from his mental illness. After that he visited Cannstadt for education but began to drink, smoke, and incur heavy debts. In 1893, his formal education was at an end and his parents called him back to Calw. As a bookseller in Tübingen and he helped his father's profession of publishing. At this very stage his obsessive reading and solitary contemplation made him success to publish his first poem in which Hesse's vision of uneasiness with the world can be viewed. Later in his freelance journalism career he published his first and second novels, *Peter Camenzind*, *Beneath the Wheel*. During World War I Hesse moved to Montagnola, Switzerland where he dealt with the despair and disillusion occasioned by the war and also the dissolution of his first marriage became the subject of his fiction works. He focused his writing on the spiritual search for new goals and values to replace the no longer valid, traditional ones. His book *Demian* expresses such theme. This made him famous across Europe and aroused great interest among German intellectuals of the 1920s. During war period he helped refugees and worked as humanitarian and involved in trying to rebuild German society by educating its youth. His best-known works include *Steppenwolf*, *Siddhartha*, and *The Glass Bead Game* each of which explores an individual's search for authenticity, self-knowledge and spirituality. Most of his works are based on the philosophy of Buddhism which he experienced from Asian countries. In the article Herman Hesse's Spiritual Formula "tefan BORBÉLY comments,

The 1946 Nobel Prize laureate, [. . .] was an

outstanding representative of the European post-romantic, decadent modernism of the first half of the twentieth century... Hesse was also attracted by the Oriental way of life and by Buddhist mysticism, which he came to know both through the personal remembrances of his family, some of its members having served as missionaries in India, and from a personal journey to Sri Lanka and Indonesia, undertaken in 1911 ... (*Philologica Jassyensia*. p.13-22)

In 1946 he received the Nobel Prize in Literature. By the time of Hesse's death in 1962, he gained much popularity in the field of English literature.

Synopsis of *Siddhartha*

Siddhartha, Hesse's most popular work, reflects Hesse's long-standing interest in the philosophies of Eastern world, especially India which he had visited several times in his youth. It is a short lyric story of an Indian youth's quest for self-actualization. This novel deals with the spiritual journey of a boy from India during the time of Lord Buddha. Siddhartha, the son of a Brahmin, leaves his home to join the ascetics with his companion Govinda. The two set out in search of enlightenment. He becomes a monk and gives up this

world against the wishes of his priestly father. He has nothing but scorns for the world and its ways, and considers himself a stranger amidst its hustle and bustle. But he re-embrances it and enjoys to cope in sorrows and joys. Soon conscience catches up with him, and he again dumps the world and its luxuries. During his entire journey, Siddhartha searches for "why" we are on the Earth. In his long adventurous journey he met Samanas, got chance to meet real Lord Gotama Buddha, Kamala the beautiful courtesan, Vasudeva the ferryman, and Kamaswami the businessman from whom he learned many ways to live in this world. Though in the beginning he joined ascetic and spiritual world and knew the path of Salvation as Lord Buddha preached, he soon left it because he was unable to follow the path of others to attain peace rather he wanted to find his own way. On his journey he crossed a river and met Kamala and started to corrupt his life joining the materialistic world.

His obsessive nature to find the way to attain peace by himself he left away the better path and experienced harsh life in his whole life. Though finally he finds his answer to his unsatisfying questions after many long years, he experienced both meaning of materialistic and spiritual world. He chose the spiritual world to find ultimate peace and freedom of life.

Background of the study

Right from the beginning of its publication in 1922, *Siddhartha* has been eliciting a lot of criticism. Many critics have approached this book from different perspective. This had been so precisely because Hesse has left it open for the interpretation on many grounds. But the book in fact deals with the theme of spiritual growth to attain Nirvana, a stage of No-self as experienced by the central character, Siddhartha. Though the book was written in 1922 the writer has based the story of his central character set in the 500 BCs. It is sure to get the idea of Indian culture as well as the search of Siddhartha 'why we are on the earth'. In the long painful journey, Siddhartha gets success to fulfill his search for peace. His painful actions and philosophic dialogues have made the story interesting, thought provoking and helpful to know about materialistic world and also to know the importance of spiritual growth to get freedom of life and peace in mind.

The both central character Siddhartha and his friend Govinda take a journey to find out the best way to get the freedom of life and as well as the way to attain peace in their life forever. Their journey began together, Govinda joined Samanas but Siddhartha didn't get a proper happiness in others philosophy to embrace peace. His journey is long, painful and dangerous but he comes out of it with a great solution to get peace in his life at the end of the story. As an ordinary person Siddhartha is in dilemma whether to choose the way of luxurious life embedded with happiness, pleasure, love, lust and sex or the way of spiritual world embedded with sad, painful, and dangerous but truth, mindful and peace. The purpose of this paper is worthy in applying the philosophy of Buddhism, to choose The Middle Way as acknowledged by Lord Gotama Buddha. The Middle Way philosophy is the path shown by Buddha that is helpful in finding the real spiritual freedom of life. It gives us ideas about our right and wrong deeds and also helps to choose the right path as Siddhartha at last gets the truth of this philosophy in the story.

What is Buddhism?

Buddhism is too vast and too profound to be categorized in any single category. So, it is very difficult

to give simple definition to the question, what is Buddhism? Buddhism includes philosophy, a religion, or a way of life, it is the perception of people how they realize it. Anyway there was a noble birth of a Prince Siddhartha, the Buddha-to-be, more than 2600 years ago at Lumbini Park in the ancient place of Sakya dynasty present Kapilvastu which lies in western part of Nepal. At the age of 29 the prince left the palace in search of knowledge. He found Enlightenment after years of fasting, meditation and having followed the best spiritual teachers in India. K. Sri Dhammananda in his book *What Buddhists Believe* says,

This very germ of Enlightenment found its full expression in the experience of the man, Gautama Buddha. The fountainhead of all Buddhism is this experience which is called 'Enlightenment'. With this experience of Enlightenment, the Buddha began His Teaching not with any dogmatic beliefs or mysteries, but with a valid, universal truth. Therefore the real definition of Buddhism is NOBLE TRUTH. (52) By His Teaching the intention was clear to point out the futility of the worldly life and to show the correct, practical Path to Salvation that he discovered. He disclosed the nature of life and world in His Teaching which is simply taken as Dhamma or the Buddha Word.

Buddhism and The Four Principle Beliefs

The religious beliefs and practices turned into a rational, scientific and practical religious way of life for spiritual development from the day the Buddha preached His Teaching and realized the real purpose and the meaning of a life and religion. Buddhism is made up three forms, Theravada, Mahayana and Vajrayana. The four principle beliefs in Buddhism are The Four Noble Truths, The Eightfold Path, The Three Jewels and The Three Marks of Existence. In the practice of four principle beliefs in Buddhism, The Three Jewels give us idea about Buddha, Dharma and Sangha. Dharma describes about The Middle Way.

The First Discourse of the Buddha: The Middle Way

After the Enlightenment of Siddhartha Gautama Buddha, He gave his first speech which is known as Dharmachakra. It is the most important discourse in which the Buddha expounds the concept of the Middle Path which He Himself discovered and which forms the essence of His new teaching. Buddha addressed this discourse to five monks who believed in strict asceticism to avoid the extremes of self-indulgence and self mortification both do not lead to perfect Peace and Enlightenment. Narada in *The Buddha and His Teachings* writes,

Dhammacakka is the name given to this first discourse of the Buddha. It is frequently representing the meaning of "The Kingdom of Truth." "The Kingdom

of Righteousness." "The Wheel of Truth." . . . Dhamma means wisdom or knowledge. Cakka means founding or establishment. Dhammacakka therefore means the founding or the establishment of wisdom. (76)

To those who choose the path leads to Peace and Enlightenment, there are two extremes that should be carefully avoided. First, there is the extreme of indulgence in the desires of the body. Second, there is the opposite extreme that comes naturally to one who wants to renounce this life and to go to an extreme of ascetic discipline and to torture one's body and mind unreasonably. It is very important for one to seek, search and follow the path of Middle way that consists of right eightfold path which will definitely help to anyone to avoid wrong doings and guide to right doings in life. For this Buddha said,

The Noble Path, that transcends these two extremes and leads to Enlightenment and wisdom and peace of mind, may be called the Middle Way. What is the Middle Way? It consists of the Eightfold Noble Path: right view, right thought, right speech, right behaviour, right livelihood, right effort, right mindfulness, and right concentration. (57, *The Teaching of Buddha*)

Departure of Siddhartha into Ascetic life

From the early childhood as a young boy Siddhartha is in search of knowledge for peace that becomes his goal of life. Siddhartha as a young boy living with his Brahmin parents in a moderately wealthy city in India seems to be dissatisfied with the traditional lifestyles of Brahmins. Though he is expected to follow the footsteps as a Brahmin, he is unable to do so. His quick learning ability and understanding the people, religion and culture of his society, he is quickly forced to find himself a new creed which will definitely lead him to get inner peace and freedom of life. He is compelled to do so because he doesn't want to fall under the spell of his teachers and elders. He has a thirst for knowledge but nobody can fulfill his quest for knowledge. He is not happy with his lifestyle of old tradition so he strikes out into the world and wishes to discover himself the ways of the world.

In his early young age, Siddhartha begs his father a permission to join the wandering squad of possession-less Samanas. Though his father disagrees with the opinion of his son, Siddhartha shows his keen interest on his decided goal of life to understand. He wants to see the world to discover the knowledge of "What is self?" Siddhartha shows obsessive nature to fulfill his desire to depart from the family. So he stands whole night in front of the window. To see this protest, his father tells him, "You will go to forest and be Samana. When you will have found blissfulness in t h e

forest, come back and teach me to be blissful. If you find disappointment, then return, and let us once again make offerings to the Gods together"(15).

As a character, Siddhartha is also seen to be obsessive in nature to know the meaning of world and understand the world in better way. This is how the journey begins and becomes adventurous enough to find both pain and pleasure in his latter life. Joseph Campbell in his book *"The Hero with a Thousand Faces"* describes the journey of hero in this way,

This is an example of one of the ways in which the adventure can begin. A blunder-apparently the merest chance-reveals an unsuspected world, and the individual is drawn into relationship with forces that are not rightly understood. As Freud has shown, blunders are not merest chance. They are the result of suppressed desires and conflicts. They . . . may amount to the opening of a destiny. (51)

In the process of hero's search quest of knowledge, he has to perform many tasks. As a hero Siddhartha is also seen following the same process. In this process of hero's journey his first task is to depart or detach from the society. To make it clear Joseph Campbell says, In the word: first work of the hero is to retreat from the world scene of secondary effects to those casual zones of the psyche where the difficulties really reside, and there to clarify the difficulties, eradicate them in his own case and break through to the undistorted, direct experience . . . This the process known to Hindu and Buddhist philosophy as *vivek*, 'discrimination.' (17-18)

After the permission from his father, Siddhartha with his friend Govinda descend into the life of the Samanas. They accept them, and after Siddhartha and Govinda get rid of all their possessions, they begin to live like the Samanas. "Siddhartha learned a great deal from the Samanas he learned many ways of losing the Self" (15). The goal of a Samanas is to become empty, to shut out joys of life, and just wallow in the sorrow and pain that remains. He lives like this for years on end, and little does he know, but Siddhartha is still running from his Self. He is not satisfied with the new living style of Samanas though in the beginning he finds it to be good. He is always wandering to his goal of self knowledge. During this life, Siddhartha tries his new belief system with hopes that he may benefit from his own journey. The Buddha, whom Siddhartha meets later in the book, tries in vain to introduce a belief system into Siddhartha. He succeeds in convincing Govinda, but not Siddhartha. Living Govinda with the Samanas, Siddhartha comes out of the world of ascetic, the pure lifestyle living in forest with Samanas and Gotama Buddha and enters into the materialistic world.

Siddhartha, according to his actions, was constantly in search for knowledge, regardless of what kind, or what he had to do to obtain it. Siddhartha's leaving home, joining the Samanas, and meeting with Lord Gotama Buddha didn't satisfy him. Siddhartha had one single goal - to become empty, to become empty of thirst, desire, dreams, pleasure and sorrow - to let the Self die. No longer to be Self, to experience the peace of an emptied heart, to experience pure thought - that was his goal. When all the Self was conquered and dead, when all passions and desires were silent, then the last must awaken, the innermost of being that is no longer Self - the great secret. He expresses his feeling in the following way, now I would not let Siddhartha escape from me again! , No longer, I want to begin my thoughts and my life with Atman and with the suffering of the world. I do not want to kill and dissect myself any longer, to find a secret behind the ruins.

Neither *Yoga-Veda*, nor *Atharva-Veda*, nor ascetics, nor any kind of teachings shall teach me anything more. I want to learn from myself . . . the secret of Siddhartha. (39)

Knowledge of Materialistic World Life

In this second stage of his journey he experienced the town life of Samsara and clings himself to the world of happiness, pleasure, love, lust and sex. Here in this particular period he meets Vasudeva, the ferry man who helps to cross the river and reach to the town. Then his real Samsara experience begins. This is the time when he experiences the sexual and bodily pleasure messing himself with a town's most wanted and beautiful woman Kamala. Siddhartha gives up a lot to be with Kamala, and learns her ways of love. To get love and pleasure, money matters a lot in the life of Samsara. Soon he gets a job in the shop of a rich merchant named Kamaswami. Kamaswami teaches him many things, including how to do business, but more importantly he realizes that most people are extremely concerned with time and money. The life in luxury forces him to forget all his old learning of ascetic world and he becomes a rich merchant and has enough money to fulfill the demands and desires of Kamala from whom he expects to get physical pleasure of love and its learning. Kamala uses Siddhartha to fulfill her all desires and also teaches him a great many things, including the fact that even after his years as a Samana, he can love. Siddhartha and Kamala spend a long period of time learning from each other.

For a long time, Siddhartha had lived the life of the world and of lust, though without being a part of it. He senses, which he had killed in the hot years Samanas. he had tastes rich, had tasted lust, had tasted power; nevertheless he had still remained in his heart

for a longtime of Samana.(71)

He becomes lost in the ways of the Samana, and looses all the possessions that he did have as a Samana- the ability to wait, the ability to fast, and the ability to think. He has entered the Abyss of his life. He drinks wine and indulges in wretched money. His life becomes worthless, and he soon realizes that he is still running from the Self rather than conquering it. "Siddhartha had learned to trade, to use his power over people to enjoy himself with women ... to eat even fish meat ... to drink wine ... always he had watched them with some mockery... a Samana constantly feels for the people of the world" (72-73).

Realization of Truth

One day he sees dream of a songbird that symbolizes all good in him. In his dream, it used to sing every morning, but then one morning, it sings no longer. He finds it dead in the cage. Like the dead bird he also dies and he understands the value of life. Corrupting his soul and forgetting his life's goal, he is awakened by a dream " . . . overwhelmed [him with] a feeling of great sadness" (*Siddhartha*, 82). In his despair, he leaves the town of joy early in the morning without anything. Earlier when he had left his father, he had had his youth, but he has no youth this time, and his vessel of knowledge is still not full. He takes nothing with him, no money, no extra clothes, no food, and no plan. He realizes that he has to shed the rich way and return to the middle way. He realizes not getting closer to his vision of conquering the Self.

He returns to the same the road again and reaches shady area. In this very moment he understands lousiness of life seeing no friends, no money, nothing. He knows he can go back to the ways of the rich but he doesn't allow him to do so. His finding of new goal helps him to experience lighter burden even parting from Kamala. He forwards for a new search, but the beginnings of the ability to love another person were now implanted in his heart. As he reached the river, Siddhartha was overwhelmed with a feeling " . . . of desire to let himself go and be submerged in the water. [The] chilly emptiness in the water reflected the terrible emptiness of his soul" (88). Siddhartha finds himself in a terrible state. After years of riches and luxury, he abandons all aside in order to find a place for spiritual renewal. In this quest for the inner Self, Siddhartha finds the place: the river. "[He] sank down at the foot of the cocoanut tree, overcome by fatigue. Murmuring Om, he laid his head on the tree roots and sank into a deep sleep" (90).

This is the process of hero's adventurous journey when he has to return to the ascetic world after getting the experience of materialistic world.

Joseph Campbell in *The Hero With a Thousand Faces* describes it as the second task of journey of hero,

The hero, therefore, is the man or woman who has been able to battle his personal and local historical limitations ... The hero has died as a modern man; but as eternal man - perfected, unspecified, universal man - he has been reborn. His second solemn task and deed therefore is to return then to us, transfigured, and teach the lesson he has learned of life renewed. (19)

After his deep sleep, he finds a new man next to him, but it turned to be his own intimate friend Govinda, a monk still following the Buddha. During his deep sleep, Govinda guards Siddhartha until he wakes up. Siddhartha recognizes him that surprised Govinda a lot. This dialogue proves Siddhartha's return to ascetic life:

"You're Siddhartha, Govinda," exclaimed loudly. [...] Siddhartha my joy is great, to see you again."

"It also gives me joy, . . . Where are you going to, Oh! friend?"

"I'm going nowhere. We monks are always travelling, [. . .] But Siddhartha where are you going to?"

"With me too, friend, it is as it is with you. I'm going nowhere. I'm just travelling. I'm a pigrinage." (86)

Siddhartha tells Govinda that he has lost everything and is wandering like pilgrimage but his appearance forces Govinda not to believe Siddhartha. Siddhartha says,

I've lost them or they me. They somehow happened too slip away from me. The wheel of physical manifestations is turning quickly, Govinda. Where is Siddhartha the *Brahman*? Where is the *Samana*? Where is the Siddhartha the rich man? Temporal things change quickly, Govinda, you know it. (87)

After Govinda's departure, Siddhartha continues down the dusty road of life until he meets Vasudeva again. He has experienced an adventurous life since his last visits Vasudeva. But he decides to settle with Vasudeva and live in the middle life. He teaches how to listen to the river and how to interpret it's saying. Siddhartha forgets his previous life of wealth for the life of a ferryman, a life of poverty. Siddhartha learns great deal of knowledge from the river. He understands his enlightenment is possible only through river. His prediction gets into correct direction. When Govinda returns from a pilgrimage, he stops by

the river and waits for the ferryman to carry him across. At this time he sees peace on Siddhartha's face that he wants.

Through his quest for the knowledge of No-Self in Hesse's novel, Siddhartha abandons many things and sacrifices a lot to get his knowledge. He struggles hard and paces his steps forward all the time moving alone, never stopping in one place permanently. He finds the hidden meaning of his search quest with the help of river that teaches him what he needs to know. He gets knowledge to avoid the extremes of self-indulgence and self-mortification as both do not lead to perfect Peace and Enlightenment. He chooses therefore the Middle Way to stay with them and learn a lot from both Vasudeva and river. There is boundary line of river between two worlds: materialistic and spiritual. His departure from home to join the Samanas, experience the Buddha can be categorized to spiritual world. Meeting and as well as abandonment of Kamala give the idea of materialistic world. At the end he chooses to stay by the river bank with Vasudeva and learns a lot about river. The river symbolizes the Middle Way through that all can get spiritual peace and freedom in life. Siddhartha finds his search quest fulfilled with the help of The Middle Way.

Works Cited Bhambar, S. B. "Hermann Hesse's *Siddhartha* - A Dualist Spiritual Journey" *LANGUAGE IN INDIA Strength for Today and Bright Hope for Tomorrow*. Volume 10 : 3 March 2010

Borbely, Stefan. "Hesse's Spiritual Formula." *Philologica Jassyensia*; An II, Nr. 1, 2006, p.13-22

Bukkyo Dendo Kyokai. *The Teaching of Buddha*. Taipei Taiwan R. O. C. 1989

Campbell, Joseph. *The Hero With a Thousand Faces*. 1st ed. Princeton, NJ: Princeton University Press; 1949.

Dhammananda, Dr. K. Sri. *Buddhism For The Future*. 1st ed. Kuala Lumpur, Malaysia: Sasana Abhiwurdhi Wardhana Society, 2000

Dhammananda, K. Sri. *What Buddhist Believes*. 3rd ed. Kuala Lumpur, Malaysia: Buddhist Missionary Society

H, Adrian. "Siddhartha." *A Companion to the Works of Hermann Hesse*. Ed. Ingo Cornils. 1st ed. Camden House, NY, USA, 2009

Hesse, Herman. *Siddhartha*. 1st ed. Banglore : Vasan Publication, 2011.

Narada. *The Buddha and His Teaching*. 3rd ed. Kuala Lumpur, Malaysia: Buddhist Missionary Society, 1988

Venerable Master Chin Kung. *To Understand Buddhism*. Taiwan: The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

- - - Website: <http://www.budaedu.org>

Zilkowaski, Theodore. *The Novels of Hermann Hesse : A Study in Theme and Structure*. New Jersey : Princeton University Press. 1965.

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटी बुद्धजयन्ती

३१ बैशाख, आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू । बुद्धको जन्म, सम्बोधिलाभ तथा महापरिनिर्वाण दिवस २५५८ औं बुद्धपूर्णिमा-वैशाखपूर्णिमाका दिन बुद्धजयन्ती मूल समारोह समिति, २५५८ को आयोजनामा आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भूमा विभिन्न कार्यक्रमहरू आयोजना गरियो । बिहान बुद्धको पवित्र अस्थिधातु सर्वसाधारणलाई दर्शन गराउन श्रीलंकाको महामहिम राजदूत W.M Senevirathana ले शीरमा राखी पवित्र अस्थिधातु दर्शनका लागि निर्मित विशेष मण्डपमा पुन्याउन अगाडी यस वर्ष बाजागाजासहित स्वयम्भू परिक्रमा गराइएको थियो । ज्ञानमाला भजन खलः, स्वयम्भूको ज्ञानमाला भजन प्रस्तुति, भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, वज्राचार्य तथा लामा गुरुहरूको समुपस्थितिमा बुद्धपूजा, विहारका कार्यवाहक प्रमुख

एवं समारोह समितिका अध्यक्ष भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरद्वारा धर्मदेशनालगायत विविध धार्मिक समारोह सम्पन्न भयो । उपस्थित लाखौं भक्तजनहरूलाई क्षीरभोजन, १५० जनाबाट रक्तदान कार्य भएको थियो । बुद्धजयन्ती समारोह समितिको पहलमा भिक्षु, अनागारिकाहरूलाई विभिन्न जिल्लामा बुद्धजयन्ती समारोहमा उपस्थित हुन आवश्यक व्यवस्था गरिएअनुरूप कार्यक्रम सम्पन्न भए ।

सोही दिन प्रधानमन्त्री सुशील कोईरालाले मुलुकको शान्ति, समृद्धि र स्थायीत्वको लागि आजको युगमा बुद्धको उपदेशको सान्दर्भिकता रहेको चर्चा गर्दै राजनीतिक दल, मन्त्रीहरू र सबैले यसको पालना गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो । २५५८ औं बुद्ध जयन्तीको अवसरमा बुद्धजयन्ती मूल समारोह समितिले ऐतिहासिक आनन्दकुटी विहारमा आयोजित बृहत बौद्ध सभामा सम्बोधन गर्दै उहाँले सो कुरामा जोड दिनुभएको हो । प्रधानमन्त्री कोईरालाले एक वर्षभित्र संघीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक धर्मनिरपेक्ष सुनिश्चित भएको संविधान तयार पार्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो । गौतम बुद्धको आर्यअष्टाङ्गिक मार्गान्तर्गत सम्यक् दृष्टि, सम्यक् कर्मको चर्चा गर्दै उहाँले

मानिस कर्म र दृष्टिले महान बन्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो । बुद्धको जीवनी र विचारले आफूलाई सधैं प्रेरणा दिइरहेको बताउँदै प्रधानमन्त्री कोईरालाले नेपालको विकासको लागि शील सदाचारयुक्त मानिस र सकारात्मक प्रयासको खाँचो औल्याउँनुभयो ।

सो अवसरमा २५५८ औं बुद्धजयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष एवं आनन्दकुटी विहारका कार्यवाहक प्रमुख भिक्षु धर्ममूर्तिले बुद्धको उपदेशलाई मानव मात्रको कल्याणको लागि

दिनुभएको उपदेशको प्रयोग मानवअधिकार शान्ति र सद्भावको व्यवहारमा अनुभूत गर्न सकिने विचार व्यक्त गर्नुभयो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका महासचिव एवं लुम्बिनी विकास कोषका कार्यकारिणी सदस्य समेत रहनुभएका समारोह समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु कोण्डन्यले नेपालको विविधता समेट्दै शान्ति,

सद्भाव र भातृत्वसम्बद्ध बुद्धशिक्षाले विश्वलाई शान्तिको सन्देश दिन सकिने बताउनुभयो । लुम्बिनी राष्ट्रकै गौरव रहेको उल्लेख गर्दै यसको विकासमा भएको पहललाई राजनीतिक, दलीय स्वार्थ र आग्रह पूर्वाग्रहभन्दा माथि उठेर नेपाल र नेपालीको दीर्घकालीन हितका हिसाबले हेर्नुपर्नेमा पनि जोड दिनुभयो । उहाँले बुद्ध जन्मभूमि नेपालमा दिगो शान्ति स्थापना, धर्मनिरपेक्ष, संघीयतासहितको अग्रगामी संविधान निर्माण गरी समृद्धको दिशातर्फ दोहर्न्याउन २५५८ औं बुद्धजयन्तीले सबैमा नयाँ उत्साह र प्रेरित गर्नु भन्ने कामना गर्नुभयो । भिक्षु कोण्डन्यले लुम्बिनीको विकास र निर्माणको पक्षमा र लुम्बिनी विश्वविद्यालयमा उपकुलपति नियुक्ति गर्न तथा सरोकारवालका रूपमा रहेको बौद्ध समुदायलाई बेवास्ता गर्न नमिल्ने पनि बताउनुभयो । समितिका उपाध्यक्ष संघरत्न शाक्य, महासचिव गौतम शाक्यले बुद्धको क्रान्तिकारी प्रगतिशील विचारलाई अनुशरण गरेर बुद्धधर्मलाई पूजापाठ मात्र सीमित नराखी समाजको विकासमा प्रयोग गर्नुपर्ने धारणा राख्नुभयो । सरकारले बुद्धजयन्ती मनाउन कहिले रकम दिने र नदिने गरेको बताउँदै आर्थिक सहयोगको लागि बजेट मार्फत् व्यवस्था

गर्नुपर्ने उहाँहरूको भनाई रहेको छ ।

सो अवसरमा संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, संघउपनायक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक, अनागारिका धम्मवती, अनागारिका माधवी, प्रयागराज सिंह सुवाल, लक्ष्मीदास मानन्धर, प्रा. सुवर्ण शाक्य, नानीभाई स्थापित, श्यामकृष्ण मानन्धर, सुभद्रा मानन्धर, काईली रन्जितलाई उहाँहरूको योगदानलाई कदर गरी विशेष सम्मान गरिएको थियो । समारोहमा सभासद् भिमसेनदास प्रधान, नवीन्द्रराज जोशी, पूर्वसभासद् लक्ष्मीदास मानन्धर पूर्वमन्त्री प्रयागराज सिंह सुवाल, दिलिप महर्जन, कुटनीतिक नियोगका प्रमुखहरू, उच्चपदस्थ कर्मचारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो । यसअघि प्रधानमन्त्री कोइरालाले विहारमा अवस्थित बुद्धको पवित्र अस्थि धातुको दर्शन गर्नुभयो । २००७ सालको प्रजातन्त्र पुनर्स्थापनापश्चात् राजा त्रिभुवनले हरेक वर्ष वैशाख पूर्णिमा दिन सरकार प्रमुख र तीन वर्षको एकचोटी राष्ट्रप्रमुख आनन्दकुटी विहारमा जाने परम्परा शुरु गरेको थियो ।

यशोधरामा पुरस्कार एवं सम्मान

११ बैशाख, ललितपुर । नेपाल बौद्ध परियत्ति स्वर्ण महोत्सव २५५७ को उपलक्ष्यमा यशोधरा बौद्ध परियत्ति शिक्षालयको आयोजनामा गौतम बुद्धको जन्म भूमि लुम्बिनी : एक चिन्तन, पञ्चशील र मानव जीवन, र बौद्ध परियत्ति शिक्षा र आजको आवश्यकता भन्ने तीनवटा विषयहरूमा उपत्यकाव्यापी अन्तर बौद्ध परियत्ति निबन्ध प्रतियोगिता सम्पन्न भयो । सो प्रतियोगितामा १३ वटा परियत्तिका २० जना विद्यार्थीहरूले भाग लिएकामध्ये बोधिचर्या बौद्ध परियत्ति, बनेपाका मैया पहारी प्रथम, बौद्ध शान्ति परियत्ति बुलुका शिलु महर्जन दुतीय र मुनिविहारका जमुना गोसाइ तृतीय भएका छन् ।

यशोधरा बौद्ध परियत्ति शिक्षालय तथा यशोधरा बौद्ध मा. वि. ले आयोजना गरेको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर अनागारिका मासुखीको व्यवस्थापन तथा डा. कृष्णकुमार श्रेष्ठको संयोजकत्वमा सम्पन्न भयो । यसरी नै १८ गते नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाका शिक्षाध्यक्ष डा. ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको सभापतित्व, संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको विशेष आतिथ्य, पूर्वमन्त्री बुद्धिराज वज्राचार्यको प्रमुख आतिथ्य एवं यशोधरा बौद्ध मा. वि. का संस्थापिका अनागारिका माधवीको विशेष उपस्थितिमा परियत्ति परीक्षा उत्तीर्ण विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार वितरण गरियो । सोही समारोहबीच आर्थिकदाता सहयोगीहरूलाई सम्मान-पत्र प्रदान गरियो । विद्यालयका प्रधानाध्यापिका रमिला शाक्यबाट स्वागत मन्तव्य दिनुभएको सो सभामा यशोधरा बौद्ध परियत्ति संचालक समितिका अध्यक्ष भिक्षु पञ्जारतनले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो ।

“अनात्म” प्रकाशित

२३ बैशाख, ललितपुर । बौद्ध महिला

संघ नेपालका सचिव चन्द्रदेवी शाक्यले एक समारोहबीच आनन्दभूमि बौद्ध मासिकका नियमित स्तम्भकार, समाजसुधारक, विद्वान् श्री लोकबहादुर शाक्यद्वारा लिखित अनात्म नामक पुस्तक विमोचन गर्नुभयो । धर्मदान स्वरूप प्रकाशित पुस्तकका प्रकाशिका पुनमाया शाक्यको सभापतित्वमा संचालित सो कार्यक्रममा सन्ध्याटाइम्स दैनिक वरिष्ठ सम्पादक सुरेश किरण

मानन्धर तथा साहित्यकार एवं समालोचक विद्वान् लाभरत्न तुलाधरले अनात्मसम्बन्धी टिप्पणीसहित पुस्तकबारे समालोचना गर्नुभयो । सामूहिक पञ्चशील प्रार्थनापछि हेमबहादुर शाक्य स्वागत, लेखक लोकबहादुर शाक्यबाट आफ्नो मन्तव्य, दिलबहादुर शाक्यबाट साधुवाद ज्ञापन गरिएको थियो । १२२ पृष्ठको अनात्म पुस्तक परमार्थ विषयक विचार प्रधान एवं सुधार प्रेरक लेख संग्रह हो । नेपालभाषामा १७, नेपाली भाषामा ९ वटा गरी जम्मा २६ वटा लेख संग्रहित सो अनात्म पुस्तक कोण्डन्यद्वारा सम्पादन गरिएको थियो ।

भिक्षु जटिललाई अभिनन्दन

२४ बैशाख, बुटवल । अन्तर्राष्ट्रिय बुद्धपरियत्ति उदय विहार शंकरनगरका संस्थापक विहार प्रमुख भिक्षु जटिललाई एक विशिष्ट समारोहबीच शंकरनगरमा नागरिक अभिनन्दन

गरिएको छ । बुद्धशासन र शान्ति प्रवर्द्धनमा योगदान पुऱ्याएको भन्दै म्यानमार सरकारले भिक्षु जटिललाई “सद्धम्मजोतिधज”को उपाधिबाट विभूषित गरेको खुसीयालीमा ४८ वटा बौद्ध तथा सामाजिक संघ/संस्थाले संयुक्त रूपमा अभिनन्दन गरेका

हुन् । भिक्षु जटिललाई स्थापना, बाजागाजासहित शंकरनगरको विभिन्न भाग परिक्रमा गराई विश्व सुखशान्ति बुद्धविहार शंकरनगरमा अभिनन्दन गरिएको हो । भिक्षु जटिललाई म्यानमार बुद्धविहार लुम्बिनीका प्रमुख भिक्षु उकाभिदाले विश्व सुखशान्ति बुद्धविहारमा अभिनन्दन-पत्र हस्तान्तरण गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा सभासद रिता रावलले सबै धर्मको सम्मान हुने संविधान निर्माणको लागि पहल गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभयो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सदस्य भिक्षु भदियले भगवान बुद्धको शिक्षा अनुभूति गर्न नसक्ने व्यक्तिले आफ्नो जिम्मेवारी बुझ्न नसक्ने बताउनुभयो । कार्यक्रममा लुम्बिनी विकास कोषका कोषाध्यक्ष ओमप्रकाश अर्याल, राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टीका संघीय परिषद् सदस्य दलबहादुर विरकट्टा, अभिनन्दन समारोह आयोजक समितिका संयोजक बिमलबहादुर शाक्य, भिक्षु आलोक दीप, पत्रकार अर्जुन ज्ञवाली, अन्तर्राष्ट्रिय बुद्धपरियत्ति उदय विहारका सचिव खिमलाल पुरी, प्रमुख कमल थापालगायतले गौतम बुद्धको उपदेश पालना भएमा शान्ति, अमनचयनको साथै समाज सभ्य हुने आँल्याउनुभयो । अभिनन्दन समारोह परिसरमै अन्तर्राष्ट्रिय बुद्धपरियत्ति उदय विहारको आयोजनामा रक्तदान समेत भएको थियो ।

पद्मावतीद्वारा स्वर्णउत्सव

२५ जेठ, ललितपुर । २५५८ औं बुद्धजयन्ती समारोह समिति पद्मावती महाविहार, नःबहाको आयोजनमा सप्ताहव्यापी विविध धार्मिक, बृहत बौद्ध सभा प्रव्रज्या शिविर एवं नगर परिक्रममासहित कार्यक्रम सम्पन्न भयो । माननीय वन मन्त्री महेश आचार्यको प्रमुख आतिथ्यत्व एवं समारोह समितिका अध्यक्ष जुजुभाई शाक्यको सभापतित्वमा बृहत बौद्ध सभाको आयोजना गरियो । समितिका सचिव खेमराज शाक्यद्वारा लिखित “पद्मावती महाविहार छगू अध्ययन”, नासंगीति, बुद्धजयन्ती स्वर्ण-उत्सव स्मारिका विमोचन गरियो । स्वर्ण उत्सव मनाउन १११ जनाको समारोहसमिति गठन गरिएको थियो ।

टुँडिखेलमा वृहत बौद्धसभा

२७ बैशाख, काठमाडौं । नेपालका सम्पूर्ण बौद्धमार्गीहरू तथा आदिवासी जनजातिहरूको संयुक्त आयोजनामा विश्वशान्तिका नायक भगवान् बुद्धको जन्म, ज्ञानप्राप्ति तथा महापरिनिर्वाण दिवस २५५८औं बुद्धजयन्ती टुँडिखेलभित्र वृहत बौद्ध सभाको आयोजना गरिएको छ । माननीय कानून तथा न्याय संसदीय मामिला एवं शान्ति तथा पुनः निर्माण मन्त्री नरहरि आचार्यको प्रमुख आतिथ्यत्व तथा नेपाल बौद्ध महासंघका

अध्यक्ष भिक्षु फुपू छेम्बे शेर्पा (जिग्दोल) को सभापतित्वमा सम्पन्न सो वृहत सभामा नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, अनागारिका धम्मवती, पं. बद्रीरत्न वज्राचार्यको समेत उपस्थिति रहेको थियो । सो सभामा तीनवटै यानका गुरुहबाट स्वस्तिवाचन, नेपालका लागि श्रीलंकाली महामहिम राजदूत सिनेभिरत्ने, लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष आचार्य कर्मा साङ्गबो, नेपाल परम्परागत बुद्धधर्म संघका अध्यक्ष प्रा. डा. नरेशमान वज्राचार्य, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका कार्यकारिणी

सदस्य भिक्षु पियदस्सी, पूर्वमन्त्री ईन्द्रबहादुर गुरुङ्ग, पूर्व वर्षमान पुन, आदिवासी जनजाति महासंघका अध्यक्ष नगेन्द्र कुमार कुमाल, पूर्वसभासद् पासाङ्ग शेर्पालगायत वक्ताहरूले बुद्धको उपदेशको सार्थकता एवं बौद्धहरूको हकहितसम्बन्धी बोल्नुभयो । सभामा सुर्खेतमा बुद्धमूर्तिलाई अपमानित गरिएको घटनासम्बन्धी विगतको स्थिति आन्दोलनलाई पुनः नेपाल सरकारबाट उचित सम्बोधन गराउन पुनः आन्दोलनलाई निरन्तरता दिनुपर्ने आवाज समेत गुन्जिएको थियो ।

सप्ताहव्यापी महायान-थेरवाद-वज्रयान गोन्पाविहार, बहाःबहीमा दिनभर सूत्रपाठ तथा धार्मिक प्रवचन, अन्तरकृया कार्यक्रम, शान्तिदीप यात्रा, राष्ट्रव्यापीरूपमा विविध धार्मिक एवं साँस्कृतिक कार्यक्रमको आयोजना, वृहतरूपमा भाँकी च्यालीसहित टुँडिखेलमा बौद्ध जनसभाको आयोजना गरिएको थियो ।

यसरी नै जेठ १७ गते बुद्धविहार भृकुटीमण्डपमा सम्पन्न वृहत बौद्ध सभासम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम आयोजना गरियो । नेपाल बौद्ध महासंघका अध्यक्ष भिक्षु फुपू छेम्बे शेर्पा (जिग्दोल) तथा नेपाल परम्परागत बुद्धधर्म संघका अध्यक्ष प्रा. डा. नरेशमान वज्राचार्यले सम्पूर्ण कार्य प्रगति विवरणसहित आर्थिक हिसाब प्रस्तुत गर्नुभयो । सम्पन्न कार्यक्रमसम्बन्धी अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका महासचिव भिक्षु कोण्डन्यले

समीक्षा गर्नुभयो । अ.ने.भि. महासंघका उपाध्यक्ष भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, धर्मोदय सभाका कोषाध्यक्ष त्रिरत्न तुलाधरलगायत उपस्थित महानुभावहरूले आगामी वर्षमा अझ सशक्त ढङ्गबाट प्रस्तुत हुन अझ बढी कार्ययोजनासहित संयुक्तरूपमा बुद्धजयन्ती मनाउने प्रयासलाई स्थापित गर्दै जाने बारेमा अन्तरक्रियात्मक छलफल भयो । नेपाल बौद्ध महासंघ, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, धर्मोदय सभा, नेपाल परम्परागत बुद्धधर्मसंघ, नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ, राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघ, नेपालका आदिवासीहरूको मानव अधिकारसम्बन्धी वकिल समूह (लाहुर्निप) का, फोनजलगायत सचिवालय गठन गरी संयुक्त रूपमा बुद्धजयन्ती मनाइएको हो ।

स्वयम्भूमा सरसफाइ

३० बैशाख, २५५८ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा कर्म लेग्ने लिङ्ग वातावरण संरक्षण समितिको आयोजनमा काठमाण्डौ महानगरको विश्वसम्पदा सूचीमा अंकित स्वयम्भू महाचैत्य सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गरियो । कार्यक्रममा गुम्बाका लामाहरू रातो रङ्गको भोलेन्टियर ड्रेसमा "Save Earth Save Enviroment" भन्ने नारा लेखिएको थियो भने पहुँलो रङ्गको ड्रेसमा थराङ्गु गुम्बाका आनीहरूको लुगामा "Live Responsibly For The Earth And All People" भनेर लेखिएको थियो ।

वतावरणीय सरसफाई कार्यक्रममा १५० लामाहरू र १२० आनीहरू स्वयम्भू वरपर प्लास्टिकका फोहोर, वियर सिसी, औषधीका सिसिहरू तिप्ने र बोरामा राखेर एक ठाउँमा जम्मा गरी महानगरपालिकाको गाडिमा ओसारने काम गरेका थिए । "स्वयम्भू विश्वसम्पदा सूचीमा परेको महाचैत्य हो । यस क्षेत्रमा विदेशी स्वदेशीहरू घुम्न आउने हुँदा सरसफाइ अभियान चलाएका हौं" आचार्य लामा भिक्षु डावाङ ग्याल्छेनले भने । उहाँकै पहलमा यो कार्यक्रम विगत ४ वर्षदेखि सञ्चालन हुँदैआइरहेको छ । साथै कर्म लेग्ने लिङ्ग गुम्बाका फोहोर व्यवस्थापक पनि हुनुहुन्छ । लामाहरूले स्वयम्भू ठूलो भन्ज्याङको फोहोरको डङ्गुमा पनि भित्रसम्म गाडिएर रहेका फोहोरलाई लड्नले कोट्याएर निकाली सफा गरेका थिए ।

लुम्बिनीमा हाजिरी जवाफ

३० बैशाख, २६३८औं बुद्धजन्म दिवस तथा २५५८ औं बुद्धजयन्तीको पावन अवसरमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज, लुम्बिनीद्वारा आयोजित २१औं जिल्लास्तरीय अन्तर माध्यमिक विद्यालय बौद्ध हाजिरी जवाफ रनिङ्ग शील्ड प्रतियोगिता सम्पन्न गरेको छ । ११ विद्यालयहरू सहभागी भएको सो

प्रतियोगितामा जोगडा मा.बि.ले प्रथम, भानु मा.बि.ले दुतीय र भगलापुर मा.बि.ले तेश्रो स्थान हासिल गरेका थिए । निर्णायकमा भिक्षु मैत्री महास्थविर, त्रिरत्न स्थविर, नेमिन्द्र स्थविर र श्री. मेतेय रहनुभएको थियो । राजभक्त श्रेष्ठको संयोजकत्वमा सम्पन्न सो हाजिरीजवाफको क्वीज माष्टर क्रमशः फणिन्द्रपाल, अनिल अहमद खाँ र अन्जली जोशीले गर्नुभएको थियो । टाइम कीपरमा बिनोद पासवान रहनुभएको थियो ।

सूचना !

सूचना !!

सूचना !!!

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्को आह्वानमा पवित्र बुद्धवचनयुक्त "धम्मपद" को ४२३ वटा पालिगाथाहरूसहित नेपाली र अंग्रेजीभाषामा सिंगमरमर मार्बल ढुङ्गामा अक्षर कुंदेर भगवान् बुद्धको जन्मस्थल- "लुम्बिनी"मा थेरवाद बुद्धविहारमा राख्ने भएकोले इच्छुक श्रद्धालु महानुभावहरूले आ-आफ्नो नामबाट या आ-आफ्ना ज्ञातिबन्धुको नामबाट १८"१८" को सिंगमरमर मार्बल ढुङ्गामा कुँदाई पुण्य सञ्चय गर्नु हुन सूचित गरिन्छ । एउटा मार्बल पाटोको सहयोग रु. ३५००/- (अक्षरपी रु. तीन हजार पाँच सय) मात्र लाग्नेछ । भवतु सब्ब मङ्गल ।

सम्पर्क ठेगाना:-

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्

धर्मचक्र विहार, बागबजार

१. बखतबहादुर चित्रकार, ९८४३१४८४८५/४४३१८८९
२. कृष्णकुमार प्रजापति, ९८४१४८८३२९
३. बिष्णु शाक्य, ९८५१०५३९१०
४. संघरत्न शाक्य, ९८४१२४६४९६
५. आशारत्न उपासक, ९८४१३०६६७४
६. डा. लक्ष्मण शाक्य, ९८०३१९९७२६
७. जीवरत्न स्थापित, ९८४१२४६४३४

लुम्बिनीको अध्ययन-अवलोकन भ्रमण

३० बैशाख, तानसेन । नेपाल बौद्ध परियति शिक्षास्वर्ण महोत्सवको उपलक्ष्यमा आनन्द विहार परियति केन्द्रले बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीको अध्ययन-अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । सो भ्रमणमा विशेषतः बौद्धगुम्बा-७, बुद्ध टोल, पाल्पाका परियति शिक्षाका विद्यार्थीहरू सहभागी भएका थिए । विभिन्न देशले लुम्बिनीमा निर्माण गरेका विहार, गुम्बा, चैत्यहरूको दर्शन गरे लगत्तै ३१ गते बुद्धपूर्णिमाका दिन अशोकस्तम्भ परिसरमा भिक्षु मैत्री महास्थविरसमक्ष पंचशील प्रार्थनापछि भिक्षु सागरधम्मले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । बुद्धको पवित्र अस्थिधातु तथा बोधिवृक्षको दर्शन गरेका थिए । लुम्बिनी विकास कोषबाट आयोजित शान्ति रथयात्रालगायतका कार्यक्रमहरूमा समेत सहभागी सो भ्रमण टोलीमा ३७ जनाको सहभागिता रहेको थियो । भ्रमण कार्यक्रममा चित्तुङ्गधारा, पाल्पाका परियति विद्यार्थीहरू, धर्मचक्र बौद्ध युवा संघ, पाल्पाका संस्थापक अध्यक्ष अनन्तकुमार वज्राचार्य, आनन्द विहार परियति केन्द्र, पाल्पाका केन्द्राध्यक्ष देवेन्द्रमान शाक्य समेत सहभागी हुनुभएको थियो । उक्त अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमका लागि लुम्बिनी विकास कोषका सदस्य सुवर्णमुनी शाक्य तथा सर्जुलाल वज्राचार्यले लुम्बिनीमा अध्ययन अवलोकन भ्रमणका लागि समुचित व्यवस्थापन गर्नुभयो ।

पाल्पामा २५५८ औं बुद्धजयन्ती

३१ बैशाख, पाल्पा । विश्वशान्तिका प्रवर्तक भगवान् बुद्धको जन्म, बुद्धत्वप्राप्ति र महापरिनिर्वाण भएको त्रिसंयोगको पावन अवसरमा तथा २५५८ औं बुद्धजयन्तीको सुखद उपलक्ष्यमा २५५८ औं बुद्धजयन्ती मूल समारोह समिति पाल्पाको सक्रियता एवं समन्वयमा तानसेन पाल्पामा सप्ताहव्यापी धार्मिक एवं विभिन्न कार्यक्रमहरूका साथ सुसम्पन्न भएको कुरा समितिका अध्यक्ष छत्रराज शाक्यले जानकारी दिनुभयो । तानसेन पाल्पाका सात वटा बुद्ध विहारहरूका १६ वटा बौद्ध संस्थाहरूले वि.स. २०७१ बैशाख २६ देखि जेठ २ गतेसम्म उक्त कार्यक्रमहरू निम्नानुसार सम्पन्न गरेका थिए ।

बैशाख २६ : विपश्यना ध्यान समूहको आयोजनामा महाबोधि विहारमा विहानी विपश्यना ध्यानअभ्यास, ज्ञानमाला संघ र बौद्ध महिला सेवा समितिको आयोजनामा भिक्षु आलोकबाट भण्डोत्तोलन तथा आनन्द विहारबाट शान्ति पदयात्रा प्रारम्भ भई नगर परिक्रमा सम्पन्न ।

बैशाख २७ : धर्मचक्र बौद्ध युवा संघबाट दमकडा उ.मा.वि.का दृष्टिविहिन विद्यार्थीहरूलाई भोजन दान र पारिलेयक संरक्षण समितिबाट पारिलेयक वनमा शीलप्रार्थना

र सरसफाई कार्य सम्पन्न ।

बैशाख २८ : धर्मचक्र महाविहारमा चुडाकर्म व्रतवन्ध संघ र धर्मचक्र बौद्ध युवा संघको आयोजनामा ज्ञानमाला भजन, बुद्धपूजासहित धार्मिक कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि छत्रराज शाक्यबाट बुद्धधर्म बारे मन्तव्य व्यक्त ।

बैशाख २९ : महाबोधि विहारमा भिक्षु विमलानन्द मेमोरियल ट्रस्ट, बौद्ध महिला र बौद्ध युवा संघको संयुक्त आयोजनामा भिक्षु विमलानन्द स्मृति दिवस एवं कार्यक्रमबीच प्रमुख अतिथि पुण्यवरबाट धर्मदेशना, ज्ञानमाला सभा र बौद्ध महिला आजीवन दायक समितिले महाचैत्य विहारमा निःशुल्क आँखा शिविर र बौद्ध महिला सेवा समिति र ज्ञानमाला संघबाट सेन उ.मा.वि.का विद्यार्थीलाई शैक्षिक सामग्री वितरण ।

बैशाख ३० : करुणा बौद्ध संघको आयोजनामा बुद्धविहार होलाङ्गदीमा ज्ञानमाला भजन, शीलप्रार्थना बुद्धपूजा र धार्मिक प्रवचन, प्रमुख अतिथि श्रामणेर पुण्यवरबाट धर्मदेशना, श्रामणेर सुरेन्द्र (बुटवल) र अनागारिकाहरू संघवती, खेमावती र श्रद्धावती (काठमाडौं) अतिथिको रूपमा उपस्थित । सोही दिन बौद्ध युवा संघबाट शान्ति दीप यात्रा र मोटर साईकल च्यालीको आयोजना ।

बैशाख ३१ : बैशाख पूर्णिमाको दिन आनन्द विहारमा ज्ञानमाला संघ र बौद्ध महिलाको आयोजनामा भजन, शीलप्रार्थना र बुद्धपूजा, प्रमुख अतिथि श्रामणेर पुण्यवरबाट धर्मदेशना । महाचैत्य विहारमा पनि भजन शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा हुनुको साथै प्रमुख अतिथि अनागारिका खेमावतीबाट प्रवचन । साथै सन्तोक बौद्ध विहार चित्तुङ्गधारामा धार्मिक कार्यक्रम र दीपज्योति बौद्ध विहार बौद्ध गुम्बामा पनि बुद्धपूजा, च्याली, हाजिरी जवाफ, खेलकुद प्रतियोगिता । दिउँसो ४ बजे भगवान् बुद्ध रथयात्रा गुठीको व्यवस्थापन र तानसेनका सबै विहारहरूका बौद्ध संस्थाहरूको सहयोग र सहभागितामा महाचैत्य विहारबाट भगवान् बुद्ध रथयात्रा प्रारम्भ गरी बाजागाजा, भजन, विभिन्न झांकीसहित तानसेन नगर परिक्रमा । राती घरघरमा दीपावलीसहित तानसेन-पाल्पामा विशेष उत्साह एवं धुमधामका साथ २५५८ औं बुद्धजयन्ती मनाइयो ।

साथै सातौं दिन जेठ २ गते ज्ञानमाला सभाको आयोजनामा निःशुल्क आँखा शल्यक्रिया आँखा अस्पतालमा गरियो ।

खड्गी सेवा समितिको सम्मान

२५५८ औं बुद्धजयन्तीको पूर्व सन्ध्यामा नेपाल खड्गी सेवा समिति १५ वडा इकाईले शान्ति र सदभावको कामनासहित राजधानीमा वृहत सम्मान एवं सांस्कृतिक

कार्यक्रमको आयोजना गरेको छ । सांस्कृतिक कार्यक्रमको शुक्रातमा माणिकरत्न शाही र सरिता शाहीले नेपाल भाषाको गीत गाउनुभएको थियो भने सो अवसरमा १०३ वर्षीया बुद्ध विलबहादुर शाही, ९६ वर्षीया वृद्धा प्राणमाया खड्गीलाई नेपाःराष्ट्रिय पार्टीका सभासद लक्ष्मण राजवंशी र नेपाल खड्गी सेवा समितिका केन्द्रीयअध्यक्ष मनोज नेवाः खड्गीले दोसल्ला ओढाई सम्मान गर्नुभयो । इकाई अध्यक्ष उमेश खड्गीको सभापतित्वमा आयोजित कार्यक्रममा रत्नकुमार शाही, गोविन्द ह्युमत, राजेन्द्र शाही, भुनु खड्गी, विनोद मानन्धरले नेपाल भाषाका लोक, आधुनिक तथा पप गीत प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

सभामा वक्ताहरूले पहिचानसहितको सङ्घीयता, गणतन्त्र, धर्म निरपेक्षता र समानुपातिक समावेशिय प्रतिनिधित्व नभएसम्म देशमा स्थायी शान्ति नहुने बताउनुभएको थियो । नेपाल खड्गी सेवा समितिको अगुवाईमा देशव्यापि रूपमा कसाई भनिने कलकलाई नागरिकतामा हटाउनुका साथै शिक्षा, संस्कृति र पेशालाई परिमार्जन गरी अगाडि बढ्न चेतना प्रवाह भएको बताईएको थियो । झण्डै आधा सताब्दी अगाडि अस्तित्वमा आएको नेपाल खड्गी सेवा समितिको देशभर ५० जिल्ला शाखा रहेको सो अवसरमा जानकारी गराइयो ।

नगदेशमा बुद्धजयन्ती

३१ बैशाख, भक्तपुर । नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्याय्म्ह पुचः नगदेशको संयुक्त आयोजनामा बुद्ध-पूर्णिमा (बैशाख पूर्णिमा) मनाइयो । भिक्षु राहुलसमक्ष शीलप्रार्थनापछि समूहका अध्यक्ष दीपकराज साँपालको अध्यक्षतामा प्रमुख अतिथि सुगत महाविद्यालय, ललितपुरका प्राचार्य डा. सानु भाइ ङ्गोलले बुद्ध-पूर्णिमासम्बन्धी प्रवचन गर्नुभयो । समूहका सचिव कृष्ण कुमार प्रजापति, डा. लक्ष्मण शाक्य, ज्यापू महागुथीका पूर्व अध्यक्ष विपेन्द्र महर्जनले बुद्धजीवनी बारे मन्तव्य दिनुभएको सो सभामा समूहका कोषाध्यक्ष रत्नभक्त हाँयजुबाट स्वागत मन्तव्य तथा बौद्ध ल्याय्म्ह पुचः नगदेशका अध्यक्ष शिवभक्त मेजुबाट धन्यवाद ज्ञापन गरिएको थियो । दिउँसो नगदेश ज्ञानमाला भजन खलःबाट ज्ञानमाला गाउँदै भगवान् बुद्धको प्रतिमूर्ति खटमा राखी धिमेबाजा, बासुरी बाजालगायत विभिन्न साँस्कृतिक बाजागाजासहित नगदेश परिक्रमा गरियो ।

पनौतीमा २५५८ औं बुद्धजयन्ती

३१ बैशाख, काभ्रेपलाञ्चोक/पनौती नगरपालिकामा अवस्थित बुद्धविहार पनौतीमा २५५८ औं बुद्धजयन्ती साप्ताहिक

बुद्धपूजा गरी फरक फरक सात क्षेत्रमा बुद्धजयन्ती मनाइयो । अन्तिम दिन बैशाख ३१ गते ज्ञानमाला भजनसहित रथ परिक्रममा गरी पनौती वरिपरि परिक्रममा गरेर भगवान् बुद्धको रथलाई विहार परिसरमा ल्याइएको थियो । यसैगरी उपस्थित उपासक उपासिकाहरूलाई विहारका आवासीय भिक्षु रेवतकीर्तिले शीलप्रदानसहित धर्मदेशना गर्नुभयो ।

लमजुङमा बुद्धजयन्ती

३१ बैशाख, लमजुङ् । धर्मोदय सभा शाखा लमजुङको संयुक्त कार्यक्रममा लमजुङस्थित भोटेओडारलगायत सुन्दर बजारको नवनिर्मित बुद्ध गुम्बा परिसरमा स्थानीय जनसहभागिताबीच बुद्धजयन्ती समारोह मनाइयो । लमजुङका सभासदज्यूको प्रमुख आतिथ्यत्व एवं धर्मोदय सभा लमजुङ शाखाका अध्यक्ष चन्द्रकुमारी गुरुङको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रम सचिव वीरसिंह घलेले संचालन गर्नुभएको थियो । धर्मोदय सभा रामेछापका अध्यक्ष चूडादेव सिंह लामा विशेष अतिथि रहेको सो कार्यक्रममा समाजसेवी, भद्रभलादमी, धर्मजन तथा लामा गुरुहरूको समेत उपस्थिति रहेको थियो ।

हाँडीगाउँमा बुद्धजयन्ती

३१ वैशाख, काठमाडौं । कानून तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्री नरहरि आचार्यको प्रमुख आतिथ्यत्वमा हाँडीगाउँमा विशेष पूजासहित बौद्ध सभा सम्पन्न भयो । श्रामणेर अभयले धर्मदेश गर्नुभएको सो सभामा अनगारिका इन्द्रावती, समारोह समितिका अध्यक्ष श्यामलाल चित्रकार, अरुणकुमार मानन्धर, गोपाल ङ्गोले मन्तव्य दिनुभयो । सप्ताहव्यापी रूपमा आयोजित कार्यक्रमअन्तर्गत बौद्ध चित्रकला, निबन्ध प्रतियोगिता, भिक्षाटन, धार्मिक प्रवचन तथा परित्राणपाठ कार्यक्रमको आयोजना गरियो । चित्रकलामा कन्सिटिलेशन विद्यालयका अनुरूप कुँवर प्रथम, न्यू सनसाइन स्कूलका ओमप्रकाश सिंह दुतीय, अनमोल ज्योति स्कूलका लाक्पा शेर्पा तृतीय भएका छन् । यसरी नै निबन्ध प्रतियोगितामा युनिभर्सल उच्च मा.वि.का कृतिका श्रेष्ठ प्रथम, न्यू सनसाइनका दक्षिणा सिंह दुतीय, टंगाल उच्चमाविका निमाकुमारी शाह तृतीय भएका छन् । विजयी विद्यार्थीहरूलाई प्रमाण-पत्र एवं पुरस्कार वितरण गरिएको समारोह समितिका अध्यक्ष श्यामलाल चित्रकारबाट जानकारी प्राप्त भएको छ ।

श्रीलंका राजदूतावासमा २५५८ औं बुद्ध जयन्ती

जेठ १, काठमाडौं । नेपालका लागि श्रीलंकाका महामहिम राजदूत सेनेविरत्नको निमन्त्रणामा विगतमा जस्तै बुद्धजयन्ती

कार्यक्रम सम्पन्न भयो । प्रथम सचिव डिकसन जे परेरा तथा दूतावास स्टाफहरुको पहलमा श्रीलंकामा अध्ययन गरिफर्केका नेपाली भिक्षु, अनागारिका, नेपालस्थित विभिन्न कूटनैतिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रीलंकाका नागरिकहरु, बौद्ध उपासकोपासिका अन्तरधार्मिक गुरुहरुको सहभागितामा धार्मिक कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा, राजदूत निवासदेखि राजदूतावासम्म बौद्ध भौकी यात्रा, भिक्षु आनन्दद्वारा धर्मदेशना सम्पन्न भयो ।

बरजु गुठीको गठन एवं राहत प्रदान

३ जेठ, तानसेन । महाचैत्य विहार, टक्सार टोलमा शाक्य वज्राचार्यहरुको बृहत भेलाबीच सर्वसम्मतिबाट बुद्धरत्न शाक्यको अध्यक्षतामा २१ सदस्यीय बरजु गुठी, पाल्पा तदर्थ

समिति गठन गरिएको छ । सो सतितिको उपाध्यक्ष केशवलाल वज्राचार्य, महासचिव विनयराज वज्राचार्य, कोषाध्यक्ष प्रविण वज्राचार्य, सचिव सुरेश बुद्धाचार्य तथा सदस्यहरुमा नारायण बहादुर वज्राचार्य, रमेश बहादुर वज्राचार्य, दिनेश बहादुर वज्राचार्य, राजेश बहादुर वज्राचार्य, गृहपति शाक्य, किशोरदर्शन वज्राचार्य, दिपेन्द्रकाजी शाक्य, राजेशकाजी शाक्य, संजयराज शाक्य, विरेन्द्रराज शाक्य, त्रिरत्न शाक्य, महेशलाल शाक्य, दीपेशमान वज्राचार्य, महेशमान वज्राचार्य, मनिषलाल वज्राचार्य र बसन्तलाल वज्राचार्य चुनिएका छन् ।

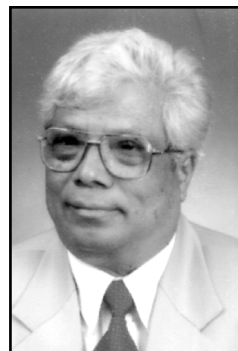
गुठीको गठनपछि प्रथमवार टक्सार टोल, तानसेनमा नास्ता पकाउने क्रममा ग्याँस सिलिण्डर लिफ्ट भई आगलागी हुँदा घर जल्नुका साथै लाखौंको धनमाल नष्ट भएका घरधनी एवं अग्नीपीडित निर्मलमान वज्राचार्यलाई बरजु गुठी, पाल्पाका अध्यक्ष बुद्धरत्न शाक्यले एक कार्यक्रमको आयोजना गरी रु. ८४ हजार नगद रकम राहतस्वरूप प्रदान गर्नुभयो । गुठीका महासचिव विनयराज वज्राचार्यले कार्यक्रम संचालन तथा धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो ।

कुलवीर सिंह सम्मानित

९ जेठ, काठमाडौं । २५५८ औं बैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा बौद्ध महिला संघ, नेपालले संघको स्थापना कालदेखि विभिन्न तरिकाले संघलाई निरन्तर सहयोग गर्दै आउनुभएका त्रिपुरेश्वरका ८७ वर्षीय कुलवीरसिंह तुलाधरलाई भृकुटीमण्डपस्थित बुद्धविहारमा विशेष समारोहको आयोजना गरेको छ । संघनायक श्रद्धेय अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्वमा भएको सो सभामा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका महासचिव भिक्षु कोण्डन्य, प्रमुख अतिथि लुम्बिनी विश्वविद्यालयका भूतपूर्व उपकुलपति प्रा. डा. त्रिरत्न मानन्धरले मन्तव्य दिनुभयो । सभामा प्रमुख अतिथिले परोकार स्कूलमा संघबाट संचालित परियत्ति शिक्षाको वि. सं. २७० सालमा उत्तीर्ण विद्यार्थीहरुलाई पुरस्कार प्रदान गर्नुभयो ।

परियत्ति स्वर्ण महोत्सवको उपलक्ष्यमा संघले आयोजना गरेको गोष्ठीमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्ने मोनिस वज्राचार्य, त्रिरत्न मानन्धर, अमिता धारखा, अनागारिका अगगजाणी, अनागारिका जाणवती तथा बालशिविर संचालक विवेक डंगोललाई कदर-पत्र प्रदान गरियो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष तथा संघका सल्लाहकार भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, परियत्ति शिक्षाका परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु बोधिज्ञान महास्थविरको समेत उपस्थिति रहेको सो सभामा संघका अध्यक्ष डा. केशरी लक्ष्मी मानन्धरज्यूले स्वागत गर्नुभएको थियो भने उपाध्यक्ष सुजाता मानन्धरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

प्रा. सुवर्ण शाक्यलाई 'भाषा थुवा' उपाधि

१० जेठ, काठमाडौं । बुद्धधर्म, नेपाल भाषा-साहित्य, इतिहास र संस्कृति क्षेत्रमा लेखक तथा वक्ताको रूपमा चिरपरिचित, शिक्षा क्षेत्र एवं बौद्ध संघसंस्थाहरुमा निरन्तर आवद्ध सामाजिक तथा धार्मिक अभियन्ता प्रा. सुवर्ण शाक्यलाई एक विशिष्ट समारोहबीच नेपाल भाषा परिषद्ले "भाषा थुवा" उपाधिद्वारा सम्मानित

गरेको छ । धर्मोदय सभाका पूर्व महासचिव एवं उपाध्यक्ष, आनन्दकुटी विहारका उपाध्यक्ष, शाक्य समाजका अध्यक्ष, नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला संघका अध्यक्ष एवं धर्म, भाषा, संस्कृति, दर्जनौं सामाजिक संघसंस्थाहरुमा समेत आवद्ध ७७ वर्षीय प्रा. सुवर्ण शाक्यले विशेषतः नेपाल भाषा-साहित्य क्षेत्रमा पुन्याउनु भएको योगदानलाई कदर गरी सो उपाधि प्रदान

गरिएको हो । बौद्ध विद्वान्, भाषासेवी, समाजसेवी, शिक्षाविद्, कुशल वक्ता-प्रवक्ताका रूपमा परिचित प्रा. सुवर्ण शाक्यलाई आनन्दभूमि परिवार, आनन्दकुटी विहार परिवारले मैत्रीपूर्ण बधाईसहित उहाँलाई सुस्वास्थ्य कामना व्यक्त गरेको छ ।

शान्ति कवि-गोष्ठी सम्पन्न

१३ जेठ, काठमाडौं । वरिष्ठ कवि तुलसी दिवसको सभापतित्व एवं विशिष्ट अतिथि भिक्षु आनन्दको उपस्थितिमा सम्पन्न शान्ति कवि-गोष्ठीमा राष्ट्रिय-अन्तराष्ट्रिय ख्याति प्राप्त कविहरूले कविता वाचन गरेका छन् । बुद्ध, शान्ति, युद्ध, अशान्ति, वर्तमान विश्व-परिस्थिति आदि विषयमा कवि-सर्जकहरूले काव्यात्मक सिर्जना दर्शकमाझ पस्केर सबैलाई भावनात्मक समाधिमा डुबाएका थिए । यस वर्ष ई-कविता अर्थात् इलेक्ट्रोनिक कविता वेबसाइट मार्फत् प्रथम पटक उद्घाटन गरी नेपाली कला-साहित्यलाई विश्वभर चिनाउने शुभारम्भ भएको छ । शान्ति कवि-गोष्ठी, नेपाली कला-साहित्य डट कम प्रतिष्ठानकी अध्यक्ष मामिलाको संयोजकत्वमा भएको सो गोष्ठी २५५८ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा नेपाली कला साहित्य डट कम तथा नबिल बैंकको आयोजनमा रसियन कल्चर सेन्टरमा सम्पन्न भएको छ ।

शिखलापुर विहार समिति गठन

१५ जेठ, धुलिखेल । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको रहोवरमा शिखलापुर बुद्धविहारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनसम्बन्धी बैठक सम्पन्न भयो । उक्त बैठकमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, महासचिव भिक्षु कोण्डन्य, सचिव भिक्षु राहुलगायत स्थानीय उपासक उपासिकाहरू उपस्थित हुनभएको थियो । अन्तर्क्रियात्मक बैठकमा उपस्थित सहभागीहरूले विहारको संरक्षण तथा उत्तरोत्तर विकासका लागि सुझाव सरसल्लाह दिनुभयो । सोही बेला उपस्थित सबैको सहमतिमै भिक्षु अस्सजीको अध्यक्षतामा शिखलापुर बुद्धविहार उत्थानका लागि ९ सदस्यीय तदर्थ समिति गठन गरियो । सो समितिका उपाध्यक्ष अनमोल श्रेष्ठ, सचिव भिक्षु चन्दिमो, कोषाध्यक्ष अनागारिका कपिला, सदस्यहरूमा अशोक व्याञ्जु, रामशरण जङ्गम, विमल श्रेष्ठ, लालकाजी खड्गी, पुष्परत्न शाक्यसहितको तदर्थ समिति गठन गरी यथाशिघ्र प्रक्रियागत रूपमा संस्था दर्ता गर्ने जानकारी गराइयो । तदर्थ समितिको बैठकले भिक्षु बोधिसेन महास्थविर, भिक्षु गुणघोष महास्थविर तथा भिक्षु कोण्डन्यलाई धर्मानुशासक पदमा मनोनयन गरेको समाचार प्राप्त भएको छ ।

तःजः महिला समूह हाजिर जवाफमा प्रथम

१५ जेठ, ललितपुर । २५५८ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा सञ्चालित ललितपुर जिल्लाव्यापी ४२ औं बुद्धधर्मसम्बन्धी हाजिर जवाफ प्रतियोगिता भिन्तुना पुचःको आयोजनामा नागबहालमा संचालन गरियो । २० वटा विभिन्न संघसंस्थाहरूलाई चार समूहमा विभाजन गरी पहिलो चरणको प्रतियोगिता भएको थियो । मुगुठीका संस्थापक अध्यक्ष नियमवीर शाक्यले गुठीलाई व्यवस्थित र वैधानिक तवरले अघि बढाउने विषयमा भइरहेको विरोध जायज रहेको बताउँदै यसलाई तत्काल सम्बोधन गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभएको छ । मुगुठीको विवाद यथाशीघ्र समाधान गर्न बुद्धधर्मावलम्बीहरूको नैतिक दबाब पर्दै गएको अवस्थालाई मध्यनजर गरी प्रतियोगिताको उद्घाटन समारोहमा उहाँले सो कुरामा जोड दिनुभएको हो । उहाँले बुद्धजयन्तीको अवसरमा सञ्चालन हुँदैआएको सो प्रतियोगिताले एउटा परम्परा र विभिन्न संघसंस्थाहरूबीच पारस्परिक सम्बन्ध र सहकार्यको सेतुका रूपमा काम गर्दैआएको उल्लेख गर्दै यसको निरन्तरताको लागि मुगुठीको संस्थागत विकास र विधिसम्मत तवरले अघि बढाउनुपर्नेमा कार्यसमितिको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो ।

जेठ १७ का दिन सम्पन्न ललितपुर जिल्ला व्यापी ४२ औं बुद्धधर्मसम्बन्धी हाजिर जवाफको फाइनल प्रतियोगितामा तःजः महिला समूह प्रथम, दीपकर परियन्ति शिक्षालय द्वितीय, पासा पुचः तृतीय र समाधि पुचःले चौथौ स्थान प्राप्त गरेका छन् । प्रतियोगिता पहिलो चरणान्तर्गत भएको चारवटा खेलहरू मध्ये सबैभन्दा बढी अछू लिएर फाइनल पुग्न नसकेको समूहलाई दिने भिन्तुना सिरपाः यस पटक बौद्ध युवा कमिटीलाई प्रदान गरिएको छ भने प्रणीत सिरपाः युवक बौद्ध मण्डललाई प्रदान गरिएको छ । बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृति, सम्पदा र इतिहास बारे प्रश्नोत्तरको माध्यमबाट रोचक तरिकाले युवावर्गलाई जानकारी दिने उद्देश्यले सो प्रतियोगिता २०२८ सालदेखि निरन्तर सञ्चालन हुँदैआइरहेको छ । हरेक वर्ष बुद्धजयन्तीको अवसरमा ललितपुरका विभिन्न टोलहरूमा पालैपालो प्रतियोगिता संचालन हुँदैआएको छ । २०७२ सालमा हुने ४३ औं प्रतियोगिता संचालन गर्ने अभिभारा श्रीवच्छ महाविहारले लिएको छ । आगामी वर्षको प्रतियोगिता सञ्चालन गर्न बौद्ध युवा कमिटीले निवेदन दिएको भएपनि यसअघि संचालनको जिम्मेवारी नलिएको संस्थालाई दिने भन्दै मुगुठीले सो महाविहारलाई पालो हस्तान्तरण गर्ने घोषणा गरिएको समाचार प्राप्त भएको छ ।

आमसंचार साक्षरता तालिम सम्पन्न

१७ जेठ, ललितपुर । आमसंचार माध्यमको सही प्रयोग र त्यसको सन्देशलाई आलोचनात्मक रूपले हेर्न सिकाउन बौद्ध युवा कमिटीले १० दिने आमसंचार साक्षरता तालिम संचालन गरेको छ । नेपालमा अहिलेसम्म नागरिकलाई आमसंचार माध्यम साक्षर पार्ने कार्य शुरू नभएको अवस्थालाई मध्यनजर गरेर कमिटीले ललितपुर उपमहानगरपालिका समाजकल्याण महाशाखाको सहयोगमा तालिम संचालन गरेको हो ।

विशेषतः बुद्धधर्मको विकास र विस्तारको क्षेत्र, सामाजिक हितमा कार्यरत विभिन्न संघसंस्थाहरूलाई लक्षित गरी सञ्चालित सो तालिममा आमसंचार माध्यम त्यसबाट प्रवाह हुने सन्देशलाई समालोचनात्मक तवरले हेर्न ज्ञान सीप, आमसंचारको आचारसंहिता, कानून, सूचना, हक, आमसंचार माध्यममा व्यक्ति वा समुदायको सक्रिय सहभागिता वृद्धि गर्ने र नागरिकहरूप्रति उत्तरदायित्व वृद्धि गर्ने उपायहरू बारे चर्चा गरिएको थियो ।

त्यसैगरी तालिममा समाचार लेखन प्रेस विज्ञप्ति लेखन बारे पनि

ललितपुर उद्योग वाणिज्य संघ, ज्यापू समाज, सिकर्मी समाज, ताम्रकार समाजका प्रतिनिधिहरू गरी ५७ जनाको सहभागिता रहको थियो ।

यसअघि जेठ १७ गते आयोजित एक समारोहकाबीच ललितपुर उपमहानगरपालिकाका कार्यकारी प्रमुख मोहननाथ मास्केले तालिमको उद्घाटन गर्नुभयो । सो अवसरमा बोल्दै कार्यकारी प्रमुख मास्केले तालिमले आमसंचारको पहुँच व्यापक बनाउन र संचार माध्यममा आउने सन्देशलाई विश्लेषण गर्ने कार्य समाजको लोकतान्त्रिक रूपान्तरण गर्ने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो । तालिमका मुख्य प्रशिक्षक नेपाल भाषा दैनिक सन्ध्याटाईम्स दैनिकका सम्पादक सुरेशकिरण मानन्धरले आमसंचारको दायित्व बारे संविधानले तोकिएको चर्चा गर्दै आमसंचार साक्षरताले संचारमाध्यममा प्रकाशित समाचारलाई विविध कोणबाट विश्लेषण गर्न सिकाउने बताउनुभयो । उहाँले विश्वमा विभिन्न मुलुकमा निश्चित पाठ्यक्रम बनाई आमसंचार साक्षरता तालिम संचालन हुने गरेको बताउँदै नेपालमा भने भर्खर यो विषय

प्रशिक्षण दिइएको थियो । तालिमले कुन सूचना सही हो, कुन गलत हो, कुन सूचना र कुन कुसूचना हो, कुन सन्देश र कुन प्रोपगण्डा हो, कुन प्रचारबाजी हो भन्ने कुरा सिकाउन खोजेको कमिटीका तालिम संयोजक सतिस शाक्यले जानकारी गराउनुभयो ।

तालिमका मुख्य प्रशिक्षक नेपाल भाषा दैनिकका सम्पादक सुरेशकिरण मानन्धरले आमसंचार माध्यमबाट प्रवाह हुने सन्देशको विश्लेषण र मुल्याङ्कन सीप, समाचार र प्रेस विज्ञप्ति लेखन, त्रिभुवन विश्वविद्यालय आमसंचार विभागका प्रमुख एवं संचारविद् पी खरेलले संचार माध्यममा पहुँच बढाउने, वरिष्ठ संचारविद् रामकृष्ण रेग्मीले आमसंचार माध्यमको दुरुपयोग, प्रयोग र अति प्रयोग बारे प्रशिक्षित गर्नुभयो ।

नेपालमण्डल टेलिभिजनका समाचार सम्पादक श्रीकृष्ण महर्जनले संचारमाध्यम र नेवाः समुदाय, नेपाल समाचारपत्रका सहायक सम्पादक सुनील महर्जनले आमसंचारको अन्तर्वस्तुलाई प्रभाव पार्ने सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र राजनीतिक पक्षसँग जोडिएर मिडियाको अन्तर्वस्तु बुझ्ने र तर्क गर्ने बारे कक्षा सञ्चालन गर्नुभयो । तालिममा नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाका विद्यार्थी, नेपाल परम्परागत बौद्ध धर्म संघ, अमृत धम्म परिवार-आनन्द कुटी विहार, युवक बौद्ध मण्डल, प्रज्ञा पुचः, नेपाल सुनचौँदी व्यवसायी संघ,

प्रवेश भएको बताउनुभयो ।

अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघका महासचिव भिक्षु कोण्डन्यले आमसंचार माध्यमको पहुँच र अधिकारको लागि आमसंचारमा सक्रिय सहभागी हुनुपर्नेमा जोड दिँदै भगवान बुद्ध आजको समाजमा जन्मिएको भए कम्प्युटर, ईन्टरनेटलाई निषेध नगरी सदुपयोगको आधारमा आधारभुत आवश्यकताकै सूचीमा राख्ने होला कि भन्ने सम्भावनात्मक तर्क राख्नुहुँदै यसको महत्व बारे चर्चा गर्नुभयो ।

समाजकल्याण महाशाखाका वरिष्ठ अधिकृत अशोक श्रेष्ठले ललितपुरको विकास निर्माण र सामाजिक कार्यले संचारमाध्यममा उचित प्राथमिकता नपाएको बताउनुभयो । नेवाः पत्रकार राष्ट्रिय दबूका केन्द्रीय अध्यक्ष श्रीकृष्ण महर्जनले अधिकारको लागि आमसंचारमा माध्यममा पहुँच र यसको प्रक्रियामा सक्रिय सहभागी बनाउन तालिमले सघाउ पुऱ्याउने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो । समारोहमा कमिटीका अध्यक्ष सुनील महर्जन बौद्ध संघसंस्थाहरूले बुद्धधर्मलाई सामाजिक सीप र ज्ञानसँग जोडेर प्रचारप्रसार गरेमा प्रभावकारी हुने बताउने धारणा राख्दै आमसंचार माध्यममा पहुँच र सन्देशको सही अर्थ बुझाउन तालिमले बौद्ध संघसंस्थाहरूलाई सबलीकरण गर्ने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो । कमिटीका उपाध्यक्ष अनिल महर्जन, सदस्य प्रणीता शाक्य दबुका जिल्ला अध्यक्ष सुरज व्यञ्जनकार लगायतले बोल्नभएको थियो ।

“अनिच्चावत सङ्खारा, उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसंवूपसमोसुखोति ।”

जन्म :
वि.सं. १९९४ फागुन दुतिया

देहअवसान :
२०७१ बैशाख २९
त्रयोदशी

श्रद्धेय भिक्षु राहुल महास्थविर (मैत्री केन्द्र बालाश्रम, ध्यानकुटी विहारका सचिव,
अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव) का ममतामयी माता ७७ वर्षिय
उपासिका चिनीशोभा कंसाकार देहअवसान हुनुभयो ।
अनित्यभावनाको स्मरण गर्दै शोक सन्तप्त परिवारप्रति धैर्यधारण गर्न सकोस्,
साथै दिवंगत वहाँ उपासिकालाई सुगतिसहित निर्वाण प्राप्त होस् भनी
हामी भित्रि हृदयदेखि कामना गर्दछौ ।

प्रार्थी

मेत्ता सेन्टर बाल आश्रम, ध्यानकुटी विहार परिवार, बनेपा
आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू परिवार
आनन्द भूमि परिवार
बुद्धविहार भृकुटीमण्डप परिवार
बौद्ध वृद्धाश्रम परिवार, बनेपा